

استاد بخاري

ماندي ٿي نه مارئي

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

ماندي ټي نه مارئي

(شاعري)

اُستاد بخاري

روشنې پبليکيشن

کنډيارو

2009ع

Roshni Book No. 475

ڪتاب جو نالو: ماندي ٿي نه مارئي

شاعر: استاد بخاري

ڇاپو ٻيو: © روشني 2009 ع

ڪمپوزنگ: رفيق حسين ڪولاچي

روشني ڪمپوزر اينڊ پرنٽرز حيدر چوڪ، حيدرآباد

ڇپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن، حيدرآباد

ڇپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن، ڪنڊيارو، سنڌ

قيمت: 100 روپيا

MAANDI THEE NA MAREI

(Poetry By: Ustad Bukhari)

Composed by: Rafique Hussain Kolachi

Roshni Composer and Printer, Hyder Chowk, Hyderabad

Printed by: Fine Communication, Hyderabad, Sindh

Published: Roshni Publication, Kandiaro

2nd Edition © Roshni 2009

استاڪست

شاهه لطيف ڪتاب گهر، گاڏي کاتو، حيدرآباد، پٿاڻي بوڪ هائوس اورينٽل سينٽر حيدرآباد
ڪانپواڙ اسٽور، اردو بازار، ڪراچي، حسين عامر نيوز ايڄنسي، مين بس اسٽاپ، سجاو
راييل ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو + رهبر بڪ اڪيڊمي، رابع سينٽر، لاڙڪاڻو
مدني بڪ ڊپو، لاڙڪاڻو + نيشنل بوڪ ڊپو، بندر روڊ، لاڙڪاڻو + نوراني بوڪ ڊپو، بندر روڊ، لاڙڪاڻو
اشرف بوڪ اسٽال، مسجد روڊ، نوابشاهه، سڪندري بوڪ ڊپو، ڪپرو + حافظ ڪتب خانو، ڪپرو
المهراج ادبي ڪتاب گهر، سانگهڙ، العزيز ڪتاب گهر، عمرڪوٽ + ٿر ڪتاب گهر، عمرڪوٽ
سليم نيوز ايڄنسي، نيويس اسٽيلڊ، دادو + جنيد بوڪ ڊپو، دادو
مرچولال بوڪ ڊپو، بدین + رحيم بوڪ ڊپو، بدین + سوجهرو ڪتاب گهر، بدین، ٿر ڪتاب گهر، مٺي
ڪتاب مرڪز، فرير روڊ، سکر + عزيز ڪتاب گهر، بئراج روڊ، سکر + الفتح نيوز ايڄنسي، مهراڻ مرڪز، سکر
گل ڪتاب گهر، لک در، شڪارپور، تهذيب نيوز ايڄنسي، خيرپور ميرس + نيشنل بڪ اسٽال، پنج گلوچوڪ، خيرپور ميرس
مڪتبه عزيزه کهڙا + سچل ڪتاب گهر، درازا قاسمي لائبريري، اسپتال روڊ، ڪنڊيارو

انتساب

پنهجي جيءَ جذبا،
هي جي دل جا دھڪا،
تن کي منسوب ڪريان ٿو
سنڌ جي سدا حيات، پيغمبر شاعر،
شاهه عبداللطيف سائينءَ جي ذات ڏانهن.

استاد بخاري

غريب آباد، دادو

3_9_1992ع

فهرست

عرض حال اُستاد بُخاري 9

♦ داستان پھريون

بيت 13
وايون 18
- پنهنجو مٿُ آ پاڻ..... 18
- ڌنڌ گهڻي داڳي..... 20
- جهوپن جهومائي..... 21

♦ داستان پيو

بيت 23
وايون 25
- ڏيندا ڏيهه ميار.... 29
- تاريخي تڪرار.... 30
- سانگين جهانگين لاءِ لُجهي ٿو 31
- پيلو پيلو پاڻ..... 32
- جيءَ ۾ جهانگين جا..... 33
- تاتن جيڪي تخت طمعان..... 35
- جيڏي سونهاري 37

◆ داستان ٽيون

39

بيت

◆ داستان چوٿون

43

بيت

49

وايون

49

- ماروي موڳت....

51

- پيمي پونءِ جڻي....

53

- مورنہ کاڌي مات....

55

- راهون ڳائڻ راڳ....

◆ داستان پنجون

57

بيت

67

وايون

67

- پهچو پهچو چئو....

68

- پنهور چونه پُٺس.....

70

- جن جي آجي ٻانهن ٻڌي....

71

- ڪنگرو ڪنگرو ڪند....

74

- ميجون ترچا تير عمر.....

76

- نانگ کُپر هي نوٽ عمر.....

◆ داستان ڇهون

77

بيت

81

وايون

81

- چائڻ چور عمر.....

83

- ظالم، زور، ذليل.....

85

- ٽڙڪا ٽاڙهو ٽاڙهه، عمر او!

86

- آمر عدل ڪري.....

♦ داستان ستون

88

بيت

92

وايون

94

- ڪوئن آءُ ڪڙي...

95

- ڪهڙي سُڌ ڪڙي

94

- ڪاڙهي توڙه ڪڙهي

97

- تڙ تڙ تنهنجي تات.....

98

- سهڻائي ساڙي، تار ڪوئو تاري.....

100

- توڪن ڪوٽ ڪڙا.....

102

- مارو روز منجهن وو.....

104

- توجي ”ڪرم“ ڪيم.....

106

- پُر جهيئون ڪين پڪارون.....

108

- ڪاجي سوچ ڪيان ها.....

110

- تن جي تات اٿم.....

112

♦ ٽيه راتيون

عرض حال

حملو شديد عشق ڪيو اوچتون نه هو
پر پهرينءَ ديد، دل کي ايڏو پتون نه هو.

ويجهين ملاقاتن ۾ منهنجي رهيل شعري مجموعن جي ڇپجڻ ۽
خاص ڪري خوبصورت ۽ صحيح سالم نموني شايع ڪرائڻ تي سوچ
ويچار ٿيندو رهيو آهي.

ان سلسلي ۾ تازو ناري پبليڪيشنس حيدرآباد جي سرواڻ محترم
نذير ناز ۽ خزانچي مسز زاهده نور ٿيڻو پاران ميان نور محمد ٿيڻي دلي آڇ
ڪئي ته پبليڪيشن کي اوهان جي ڪتاب ڇاپرائيندي سرهائي ٿيندي
باقي انهن سان لهه وچڙ ۾ اچڻ جي ذميواري سندس رهندي ان پيشڪش جي
محترم عبد الحميد ابڙي به تائيد ڪئي ۽ تاڪيد ڪيو ته اشاعتي انتظار
کي گهٽائڻ لاءِ دير ڪرڻ نه گهرجي. ابڙو صاحب ان کان سواءِ سنڌي ساهت
گهر حيدرآباد ۽ روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو کان ڪتابن ڇاپرائڻ جي
مشورن وقت به موجود هو.

سڀني ساٿين جا احسان. اول ته انهن جي لاهڻ جي ڪوشش
ڪجي، نه ته ڳائجڻ ته ضرور آءٌ ٻنهي صورتن ۾ پاڻ کي اڻپورو ٿو ڏسان،
تنهنڪري پٽائيءَ پلاري جو سهارو ٿو وٺان.

ٿورا نه ٿورا، مون تي ماروئڙن جا،
پلايون پيرا، ڳڻي ڳڻيان ڪيترا.

استاد بخاري

غريب آباد - دادو

26-8-1992ع

ماندي تي نه هارئي

ماندي ٿي، نه مارئي، تنهنجو الله به آهي!
سَوَن ورهين جا ڏُڪڙا، هڪ لحظي ۾ لاهي،
اهڙو ئي الله آهي، جو ماڳ رسائي مارئي.

نامعلوم شاعر

ماندي ٿي، نه مارئي، تنهنجا اباڻا آهن،
پنهنجا جَرُ، پنهنجا جڻا، پَر- پاڻا آهن،
آجائيءَ جا جابجا هاواڻا آهن،
قهاراڻا آهن، ڪوٽ گهڻن کي ڪيرڻا.

لطيفي لنگر منهنجان، مليو تبرڪ ٿر،
پيلي ٻئي پندار کان، بخاري ٿيو ٻر،
کلي ميڙي ڪر، خالق! تنهنجي ڪيت مان.

استاد بخاري

داستان پهريون

بيت

مٽي ملڪ ملير جي، مون پنڀڻين ۾ پاتي،
سرهي هير وطن جي، چاتيءَ سان لاتي،
اديون، دل آتي، ”ڌرتي- ڌرتي“ پئي ڪري

✽

سر کان منو هو گهڻو هن کان مني هوءَ،
اها منهنجي گهڻ، گڻي، جيڏيون جاني جو،
ڪيئن ۾ خوشبوءَ، پيئر، باغ بهشت جي!

✽

مهڪي ماروءَ کان گهڻو ماروءَ مھراڻو،
تهڪن پئي، تهڪي پوي، ٿاڻو ۽ ٿاڻو،
ماروءَ جو ماڻو سهڻو ملڪ ملير سان.

✽

مارو ۽ ملير ٿيا، لازم ۽ ملزوم،
مٺي مون وانگر نه ٿئي، ملڪ ۾ مظلوم!
مٺن کان محروم ڪوئن ۾ ڪوڪون ڪريان.

✽

١ ڪارونجهر تنهنجا پٽ، ڪل ٿي ”ڪوه نور“،
جهڙا تارا جرڪا، اهڙو پيلي پور،
سڪو ڍنڪر پور، امل ملڪ ملير جو.

سونا ڪاٺر ڪيٽ، ريتي موتي قيمتي،
ڪاٺيون ڪوڙ خزا، پلن پائر پيٽ،
سانوڻ، سياري چيٽ، مونڪي سوچون ماڳ جون.

✽

برسيو ٿر بهشت ٿئي، نه ٿو ٿي جو آهي ٿر،
وٺو وطن ناه پر، پتون آهن ڀر،
عمر آجو ٿر، ساريو لڇان سنگهري.

✽

وطن مٿان وس، مٿن باغ بهاريون!
جهڙا گل گلاب جا، گهر ٿر، ماڻهو گس،
خوشيون خشبويون نيون، سوچون، رمزون، رس،
ٿسن مٿان ٿس، کنڊون، ڪير، مبارڪون.

✽

مارو منجهه ملير، ملن آجا مُنڌ سان،
ماڻيان موجون محبتون، ونديان کنڊون ڪير،
ويتر خير خوشيءَ ۾، وڌي سڱ سرير،
اڏيون پوءِ اُڪير، هوندي جوڀ جيئڻ جي!

✽

اڃا عمر - ماروي، اڃا ڪٿر - ڪوٽ،
اڃا آمر اوت، مارن ۾ ماها پون.

✽

اڃا عمر - ماروي، اڃا قبر - ڪوٽ،
قلعي لڇن ڪامڻيون، گهٽيءَ گُسن گهوٽ،
مارن وٿان موت، آمر ملندڙ موت جي!

اڃا عمر۔ ماروي اڃا ڦهر۔ ڪوٽ،
اڃا ڪڪر اوٽ، ڪاٺر تي ڪنوڻيون ڪرن

اڃا آندَ آهي، اڃا هاڃا هيترا،
پيو تو ماڳ ملير کي، ڏاڍو روز ڏهي،
ڪينسر ڪير گهي، ڪينسر گنا ڪيترا؟

اڃا عمر۔ ماري، اڃا ڪڙا ڪوٽ،
چني، موري، چاچري، ٻاٻاڻا ٻرڙوٽ،
چيخون ڪندءِ چوٽ، واڪا ڪرندءِ وڃ تي.

بھاريون بي ڪئينت، پينر، منهنجي پونءِ تي،
جوتون، اوتون، جيوٽون، خوشين پريا ڪيت،
نھرون ماڪيءَ کير جون، حورون سونھن سميت،
سرتيون جي نه سُچيت، سي ئي دوزخ ڏونھن ۾.

وسيون جوڙ وڳر سان، مارن ساڻ ملير،
سائر۔ سير پڪي ڪنڀن، ڳنڍين ساڻ ڳنڍير،
سمجھان ساھ۔ سرير، تڪيان ٻي تشبيھ ڇا؟

جارين پاس چمن، نوان تازا ٿور ڪي،
ايندي شم شعور هي، رھزن سور رمن،
چارا، چيٽ، چمن، ڏيئن ڏيھ مبارڪون.

واسيا ڪي ته وطن، آزاديءَ جي واس سان،
واڌايون ڪرڻا ڪنيو ورچيندا به وتن،
بنا جوت جتن، پيٺر، سوڀ نه سوجهرو!

رنگيا انگ وڃن، نئينءَ صديءَ نور سين،
پيلا پونءَ پيڇي ته پوءِ، پلا رنگ رڇن،
مارو پاڻ مڇن، موجون ڄاڻ مٽيون اجهو!

جتي جهومن جهنگ، اُتي مارن مارڪا،
ڪڻڪون، جوئر، باجهريون، ساريون سونا سنگ،
ڪلھن تيز ڪهاڙيون، چين پُرن چنگ،
تنهنجا گھيرا تنگ، منهنجا ويڙها ويڪرا.

جتي آجو آجو آجڪو جتي آجو ٿر،
عمر توکي مون چيو اُتي منهنجو گھر،
منهنجو جيءُ ۽ مَر، جڙيو ملڪ ملير سان.

بکي جتي باک، ويڙهي شال شفق جي،
اُڀرندو اُسريو ڪٿي، سوجهري جي ساک،
عطر، عنبر آک، سُرهِي هير صُبح جي.

موتي ونڊي ماڳ، ڍڪيءَ ويلي يٺ تي،
جهجهيون ٽهڪن جيڏيون، ٻهڪن ٿر جا ٿاڳ،
حُسن، هڳاءُ، هاڳ، ملڪان ملڪ ملير جي!

پٽان هتي بات، اُپان ٿمي ماڻ،
 افق وتان اُپ تي، ڳاڙها شفق ڳات،
 عُمر، انهيءَ مهل تي، وانگي ووڙين وات،
 چارن جا چمڪات، ڪاهي پوندءِ ڪوٽ ۾!

✽

هڻن تنهنجو مارئي، هينئر هتي هيءُ،
 توڙي ٽڪي ڪيتڪي، سڏي وڏي ويءُ،
 ٿر جي گهوري ٿيءُ، اتان جُوهه جهان ڏي!

✽

ماڙن تي مارا، ڪري ڪندين ڪوهه تون؟
 ڪارونجهر کي ڇا ڪندا، وڃون، وسڪارا؟
 ڪئين ڪوڏارا¹، سارو ٿر پتي سگهن!

✽

گهوگهائين تو گهٽ، وجهي جنڊا² وات تي،
 اجهو موڳيءَ ماڻ مان، اُٿيا منهنجا مٽ،
 پڪن واري پٽ، ڪيري ويندءِ ڪنگرا!

✽

مارئي هن ملير، سڙچو سُلچڻو گهڻو،
 آمر اندر مير، هوڏي، مدو، هيستو.

✽

مارو مير امير، پاڻهي پاڻ فقير ٿيا،
 سگها، سياڻا ٿي پيا، الائي ڪيئن اسير،
 اچي ٿيا ”استاد“ چئي، هاڻي هيئن حقير،
 ٽپيل هائيون تير، نوڙي نوڙي ٿي وڃون.

¹ ڪوڏارا = ڪوڏيارا، ڪوڏر هڻندڙ کائي ڪٽندڙ.
² جنڊا = تالا، گلف.

وايون

پنهنجو مٽ آ پاڻ،

مٽي ملڪ ملير جي،

منهنجي ڄاڻ سڃاڻ،

مٽي ملڪ ملير جي،

پلڙ پوپر پاڻ جي،

مٽي ملڪ ملير جي،

ساگر اسرت اوتڻا،

مٽي ملڪ ملير جي،

سورج ورنِي سومرا،

مٽي ملڪ ملير جي،

سدائين سنسار ۾ جيئي جوارڻ جمارڻ،
مٽي ملڪ ملير جي.

هنڌين ماڳين ڳائبي، ساڻيهه جي سُرهاڻ،
مٽي ملڪ ملير جي.

منهنجو مرڻو جيئڻو ڪُٽِي وطن ڪاڻ،
مٽي ملڪ ملير جي.

سڀ ڪجهه آ ”استاد“ جو ڌرتيءَ سرتيءَ ساڻ،
مٽي ملڪ ملير جي.

ٽنڌ گهڻي داڳي،
سدائين ساڳي،
سج سريڪي ماروي.

هوءَ جا اوندهه انڌ ۾،
جوت کڻي جاڳي،
سج سريڪي ماروي.

ساري عمر سهاڳ جي،
جنجل ۾ جهڳي،
سج سريڪي ماروي.

وينگس پوءِ بسنت جي،
واچوڻن واڳي،
سج سريڪي ماروي.

آڪن ٿا ”استاد“ کي،
راڄوڻو راڳي،
سج سريڪي ماروي.

جېئوپين جېئومائي.

مورن جهڙي مارئي.

ڪوئن تڙيائي.

مورن جهڙي مارئي.

آجي چانڊوڪي اڃا، چوڪي چمڪائي.

مورن جهڙي مارئي.

سانگين سهج سوين ڪري، ٻائي بهڪائي،
مورن جهڙي مارئي.

چوماسي جي چهچٽي، مينهن مهڪائي،
مورن جهڙي مارئي.

سڄي سوپيا سورميءَ، جُڳ جُڳ جَرَڪائي،
مورن جهڙي مارئي.

همت موڪي هيتري، غيرت گونجائي،
مورن جهڙي مارئي.

آزادي ”استاد“ ڏئي، در در واڌائي،
مورن جهڙي مارئي.

داستان ٻيو **بيت**

حسب نسب مارويءَ، اصل کان عالي،
پرماري پيٽڙ لڳا، پهوارن پالي،
ميري اُودي تي وئي، لوئيءَ جي لالي،
ڪٿي خوشحالي، مَهرائي مان مير ويا.

ڌوڌارن ماري ڌارين ماري ناهيان،
نه ڪا ٻولي ٻاهرين، نه ڪا ڌر ڌاري،
عمر، اونئي، ڦوڳ سڀ، ڀُٽن جا بخاري،
ڏاڍاين ڌاري جيڏيون منهنجي جندڙي

مونکي ماروئڙن، ڏني لولي ڏيهه جي،
ٻڌي ٻوليون اوڀريون، سرتيون ڪن سڙن،
ڪڙيا سَنڌ ڪڙن، ڪوڪون ڪڙيون ڪين ڪي.

سِڪو تن کان سير، ملهيون منجهه ملير جي،
ڪوجهو جيئن ڪين ڪي، ملهن سهڻو مير،
سهسين گهور سرير، هڪڙي مور ملير تان.

هڪڙي هٿ ۾ نير، ٻيو هٿ ٻڌل ڪير م
پٽن، پيٽ گُٽين، پر اندر آس اُڪير،
ٿن تي تائيل تير، من جي مُهڙ ملير ڏي

✽

هڪڙي هٿ ۾ نير، ٻئي هٿ ڪير مبارڪون،
جسو ظلم زنجير ۾، زنگيو ڪين ضمير،
جيڏو سڱ سرير، ايڏي ڊُڪ ملير ڏي

✽

ڏاڍن لاءِ ڏوهي، ڏيهن ۾ ڏاهي وڏي،
چون: چو هي ڏيهه ڪي، موهي ٿي چوهي،
ڊوهه ڪري ڊوهي، کوليءَ ڏانهن ڪنهي ويا.

✽

ڏيهن ۾ ڏاهي، ڏاڍن ڪي ڏوهي لڳي،
سوڀين ڪي سنسار ۾، سک نه ڪا ساهي،
فڪر ڪي ڦاهي، سوچن ڪي هٿ سنگهرون.

✽

لڄ وندي لائدي، هڏي ماڙيءَ کان مٿي،
سڄارن ساندي، ڪوڙن کان ڪٽجي ته چو؟

✽

چٽريون، چيهاريون، پائر، ڪاڙ پڳه
چنٽرا چئونتيون، چوچٽريون، دونهان چارا دڳ،
مارو موڳا وڳ، اوڳا باهه ڦڪيو جيئن.

✽

جر ٿر ڪائن جڪ، گهر گهر سوگها گهنڱهرين،
چنورن پون چڪ، پائر ماس پٽيو وڃن.

✽

پٽن ٿوهر پيٽ ۾ اوڪارن ٿا آڪ،
لڪن مٿان ڦڪ، ڏورن ڌوڙ دوا ڏني.

✽

آجائي اجرڪ، ٿڳڙيون ٿڳڙيون ٿي ٿئي،
اگهاڙي اوڙڪ، ڍنگرين سان ڍڪجي نٿي.

✽

ڦوندا ڦوندا ٿي ٿئي، آجڪي اجرڪ،
گُڪون وتجن قوت لاءِ، بڪون مارن چڪ،
پائر، ڪاٿر پڪ، آئيندي عيدون ڪندا.

✽

ليڙون ليڙون چو ٿئي، تاريخي لوئي،
ڌرتي ڪبڙي ٺاه جا، مينهن وجهي ڌوئي،
ريٽو رت روئي، پيلي پوري پونءِ ٿي.

✽

پرزا پرزا پئي ٿئي، پائر جي پوتي،
جيڏيون، منهنجي جوءِ جي، جهڪي ٿي جوتي،
چاچاڻا چئونتي ڪٿي، ماماڻا موتي؟
فاتح ٿيا فوتي، شايد شير مري ويا.

✽

پائر جا پٽڪا، وڪ وڪ تي وڪري ويا،
مهڻا مينهن وسي پيا، سُهمن، ڌڪ، سٽڪا،
ڦٽن تي ڦٽڪا، ڪنوڻ ڪاٿر کي هنيان.

واڪا وٽ ٻُڌيو وڃن، ڏوڙ ڦڪن ٿا ڊڳ،
ڪارونجهر ڪيرا لڳا، ساگر رڳو جهڳ

✽

ڪڙڪيا ڪڪر ڦهر جا، ڏڪيا مارو ڏور
وُڻيون وڃون راج تي، ڪيئون ڪيس ڪلور
سِرڃي ڦرڃي سور جيڏان ڪيڏان جوءِ ۾

✽

مهر مينهن وطن تي، ڦهر بنجن ڪيئن،
آجيون عمرڪوٽ ۾ اڙجن اچيو ايئن،
جيڏيون جيون جيئن، منهنجو نينهن ملير سان.

✽

او آمر احمق، تنهنجو منهن ڪارو تنو
ڏاڏاڻن جا ڏيل ڏس، ناناڻن جا نڪ،
پنهوڙ توتي پڪ، ٿوڪا، روز ٿڪون ڪندا.

✽

مارن ماڻ مٺي، اديون، ناهيان ڪاڻ¹ مٺي،
ڪوجهيءَ بات گهي وڌو ناهيان ڪات گئي،
جيئري جن جي جند سان، مٺي مان نه رُئي،
پيٽر هاڻ بٺي، منهنجي ملڪ ملير ۾.

✽

مارو ۽ مارا، ڪڏهن گڏبا ڪين ڪي،
جوتيا جيون جڏ ۾ سانوڻ ۽ سيارا،
جهانگين تي چهارا، پنهنجي ئي پرمار جا.

ماڙو ۽ مارا، ڪبي گڏبا ڪين ڪي،
ڳيرا ۽ ڳارا، جيون جاڙ ٺهن ڪئين؟

✽

مارو هڪ ماڙو گهڻا، ماڻهو ڪئين ماڻهو
منهنجو جاني جن منجهان، تن جي ڪاڻ تڻان،
وطن شال وٽان، مرڪان ماڙن وچ ۾.

✽

جڳن کان جرڪي پئي، لوءِ لوءِ جي لوئي،
ڏيئن مٿي جا وڌي ڌرتيءَ ماءُ ڌوئي،
ڪارنهن شل ڪوئي، اوچ نه اوچڻ ڪي هڻي!

✽

مون جو مڱيندو چڱن مان چُونڊي ڪنيو
سندوءَ جو سيندو جيڏو منهنجيءَ جند جو.

✽

منو مون ماڙو مٺيءَ پلٽڙ ليار کان،
ڪٻڙ هو ڪاڙو جيڪو باڳو پونءَ جو.

✽

ڪٿي ۾ هو ڪيت، سندوءَ ۾ جڙ سورمو
مونڪي پيارو پاڻ کان، سورهي سونهن سميت،
پٽائيءَ جو پيت، پانيان، سانڍيان ساه سان.

✽

مارو ميارِي مٿو ماربئون ڪين ڪي،
نه ڪو ڪڙڪائون ڳڙو نه ڪو آندئون آنداري،
وچون ڪاپاري ڪيرائين ها ڪوٽ تي.

مارو ميارِي ڪنيو ڪنڌ گهمي پيو
گلائون ٿرپار ۾ جيئن جهولي ۾ واري،
جُڳن جي خواري ڏينهن لاءِ جيون مٺو؟

مارن تي به ميار مڙي مڙهي ڪين ٿيا،
چجي چجي پئي لڇيا، ڪٽو ڪٽي کان ڌار
جدا جدا پئي رُنا، ٿي نيسارا نروار
الڳ الڳ پئي پڳا، جيئن ميڙي پڳي ٻار
هه هه لک هزار ڪٽڪ ڪٽا ڪين ٿيا!

مارن تي نه ميار ڏسي ڏيل ڏڪي ويا،
ڪٽي مٿا خلق جا، ڪٽ قاهر چڻ ڪهسار
ڪٽي لنيون ڪاٺ جون، ڪٽ توبون پيڪيدار
هڪڙيءَ نينگر لاءِ چو تنگائين گهر ± ٻار
اديون آءُ ترار سڌو سامهون توف جي!

وايون

ڏيندا ڏيهه ميار او يار
قومن ۾ گندُ ڪهڙو ڪٽبو!

هيڏي ساري تر جي آخر
غيرت چو ٿئي غار او يار
قومن ۾ گندُ ڪهڙو ڪٽبو!

ماڻن تي گن تهڪي توڪون
بھراڙيءَ جا ٻارُ او يار
قومن ۾ گندُ ڪهڙو ڪٽبو!

نيٺ ننڊاڪا پٽڙا ٻڌندا
جيگل جي للڪار او يار
قومن ۾ گندُ ڪهڙو ڪٽبو!

آهن ڪي 'استاد' ڏهيسر؟
سوريءَ جا سر۔ ڏار اوبار
قومن ۾ گندُ ڪهڙو ڪٽبو!

تاريخي تڪرار
ننگن دنگن تي ٿين.

غيرت جنهنجي غار سا،
بستي ٿي بيڪار

گندين گارين کان گندي
غلاميءَ جي گار

هر هڪ نڪ وڌيو وڃي،
طعنن جي تلوار

حقن لاءِ حيل ڪندا،
'استاد' آخرڪار

سانگين، جهانگين لاءِ لجهي تو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

ڪوئي ڪوئي ڪوئي ڪوئي
لانيءَ- لانيءَ لانيءَ ڪي تو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

تارا، سورج لاءِ سهيڙي
راتيون، ڏينهن ڪاڙ ڪئي تو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

صبح سويرو سرهو سنرو
سانجهيءَ سانجهي منجهه منجهي تو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

شاهه، سچل، دودي ۽ هوشوءَ،
چئن چڱن جو چوڻ مڃي تو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

ڪارونجهر جي ڪوڪ ڪنائي،
پيلاين جا ٻول ٻڌي تو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

پيلو پيلو پاڻ تڏهن پي،
گاڙها گاڙها گيت لکي ٿو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

ميري مٽي، ماس پنوڙو
وستيءَ وستيءَ واس وندي ٿو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

ڏئونڪن ساڻ ته ڏول به وڃندو
سهڪن سان هي ساز وڃي ٿو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

جنهن در گهر گهر ڌاڪ وڌايس،
پاڪ انهيءَ جي خاڪ چمي ٿو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

انڌيءَ اوندهه منجهه ”بخاري“
شعلو شعلو شوق پري ٿو
هونئن نه ته هينئڙو ڪهڙي ڪم جو.

جيءُ ۾ جهانگين جا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

ڪاٺ، پاڻر کان به ڪشادا،
گريڻ کان گهاٽا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

پڪڙن جهڙا جُهور پراڻا،
تر تر کان تازا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

تڳڙيون ٿي ويون لاکيون لويون،
پُرزا ٿيا پٽڪا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

سانئڻ سهرن ڪاٺ سڏايو،
پاڙي ۾ پٽڪا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

ڪي پانڊيڙا پيئڻ¹ پيتا،
ڪي ڪپرن کاڌا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

اک اک تي اونداهيون پٽيون،
گهت گهت کي گهوگها، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

ڪانئر ڪوڙ ڪڙايا سورهي،
ڏاڍ ڏنپيا ڏاها، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

تڙبي يونگا پڙڪن ٿا جي،
تڙڪن ٿا ڪنگرا ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

آزادي 'استاد' اڳيان آ،
جاڳي پيا جوڌا، ڙي جيڏيون،
گهاو گهڻيئي آهن.

تاتين جيڪي تخت طمعان،
مان نه انهن مان جيجل ماءُ!
آءُ نه انهن مان آيل ماءُ!

خاص خلاصي پل ته نه پاسان،
عام عوامي پانءِ امان،
مان نه انهن مان جيجل ماءُ!

ٻنڌڻ ٻڌندي ٻول ٻجهي ويا،
ٻولي ٻوليان پي ته نه مان،
مان نه انهن مان جيجل ماءُ!

باغن، محلن، پهرن هوندي،
ٿر ۾ ساري رات رمان،
مان نه انهن مان جيجل ماءُ!

دم دم دل بيچين پڪاري
چم چم برسن نير چمان¹
مان نه انهن مان جيگل ماءُ!

ماڙن ڪارڻ موت، حياتي،
چڻ ته مري ٿي روز چمان
مان نه انهن مان جيگل ماءُ!

آءُ آگم 'استاد' اهو جو
ٿر ري ڪاٿي ڪين تمان
مان نه انهن مان جيگل ماءُ!

جيڏي سونهاري، ايڏي سوپاري،
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي،
وڙهندي ويچاري نه ٿي.

ڳاڙهي پيرڳتول جان، جهرڪي جهونجهاري،
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي،

بجلي بنجي برج کان، چمڪي چوٽاري،
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي،

ساري سختي سوڙهه ۾ وسڪارو واري،
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي،

آمر آڙاري مگر، ناپس نيزاري
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي

ويئن جيون جنڊ ۾ پينا پهناوي
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي

ڏينهن ڏنڍي ماروي، صدين سينگاري
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي

آزادي 'استاد' آ، جر ٿر للڪاري
ڪوئن ۾ ڪاري نه ٿي

داستان ٽيون

بيت

ڦوڳ! ڄمئي ڦٽجين، ايندي اوند اُمهڙو
هجين دائيءَ هت ۾ ڦوڪيندي ڦٽڪين،
ساميءَ ۾ سٿجين، ٿر جي ٿڃ نه پي سگهين!

✽

توهر ٿڃ ٿيئي، لولي لُنڊي ڏئي ويئي،
جهاڙي جهولي ۾ وجهئي، جهولو ڏنڀ ڏيئي،
پيئڻ ساهه پيئي، بجن کان ته بچي پوين!

✽

پاڻر پاراڻو ڏنو ڏيهه ڏڦيڙ ڪي،
لُولو اندو جي ڄمين، ٻوڙو ۽ ٻاڻو
ايڏو ٿر آڻو ڪوڙهيا ڪين ڪري سگهين!

✽

ٿر جي پيئڻي ٿڃ، لڄ لٽائي لوءِ جي،
گُٽن جيئڻ ڪيترو چٽا مَرُڻ مڃ،
وطن ويري وڃ، ڏهر جاءِ نه ڏين توا

✽

وطن ودروهي، پُونءِ نه بخشي ٿڃ تو
محلاتي تنهنجي مٽي، ڳوٺن ڪيئن ڳوهي؟
ڏيهين جا ڏوهي، پادر تولڪ پند ۾

✽

ويڙهي ودرهي، ڪهڙي ڪڙم منجهان تون،
چغلي تو چونئن مٿان، چسا ڪئي چوهي؟
تنهنجي نِش ٺوهي، هاڻي ڀربي ڍٽ ۾.

✽

ڦوڳ نه تون پر ڦوڳ، ڪُجهر ڪنهن به نه ڪم جو
جهڙو پنگي روڳ، اُچلي ڍارن ڏير تي.

✽

ڦڳڻ جاي ا ڦوڳ، پاري پوه ستي وڌين،
سينن ساڙ دليين دغا، رڳين لڳئي روڳ،
چوڻي چغليءَ کان جڏا، جيون ڏين ها جوڳ،
پيلا توله پوڳ، ساڀيان سيم سڙي وئي.

✽

ٿرين جا ٿوڪا، ٻوگها ڦوڳ ٻڌي ڇڏ،
جيئري تنهنجا جابجا، حرامي هوڪا،
گني بعد قبر ۾، ٺوڪيندءِ ڪوڪا،
سو سمجهو تو ڪا، خاصي ڪپ ڪٽي آ.

✽

پيڻ وٺي ٻويا، سڙيا، سيڙ مٽي وٺين،
نرجا سنئي نڪ تي، گارين جا گهوڙا،
هرجا هل هوڙا، ڦٽڪارون ڦوڳن مٿان.

✽

پاڙيا، تنهنجا پاءُ، تهبارون تاريخ ۾،
چنڦ جڻچو جعفر، نائون نگرا ناءُ،
بري بانس بُرن جي، وڏ، وڪير نه واءُ،
اڳتي لاءِ اُڀاءُ، ڪنهن کي ڪوڙه لڳي نه جيئن.

نالي نام ميار، ساڳيو نام سٺو سٺو
 جعفر ڪي طيار ڪي، ترڪڻ لاءِ تيار
 صادق ڪي سچار ڪي، ڪوڙا ديس غدار
 هر ڪو پنهنجا هار پائي پيار ڏڪار جا.

✽

انڌا ايڏو آندڻ، پائر، پاپي پيل ۾
 ڪارونجهر جو ڪنڊ، ڪڙائين پيو ڪوٽ ۾.

✽

ڦوڳ نسورو ڦوڳ ٿي، گيدي ڪيڻ گنڊ،
 ڦسا تنهنجا ڦنڊ، ساريءَ سنڌ لڪي وٽا.

✽

نالا محض نشان، اصل ۾ اعمال،
 نه سڀ ”ڪالو“ ڪارڙا، نه سڀ ”لالا“ لال،
 جنهن جا ڦال ۽ حال، ڀلا، ڀول ڀلو اهو.

✽

او بي ننگا باڪا! ليڪا سڀ لنگهي چُڪين،
 ڪوٽ ڪيڻ آقا، چپر مٿ چني چڙهي.

✽

ٺهر ڪري ٻاڳو ڪڍيئي ڳالهه ڦهار سان،
 تڙپايءَ تڙپارڪر، مڇراييءَ تاڳو
 هو جيڪو حاڳو راڄن سان رڏيون ڪري

✽

توجو ڪيڏيو ڪيل، ان جي آڳ اڳيان آئي،
واري ڪٿيون لعنتون، وٽن جيڏو ويل،
توڻه تئو تيل، چنئري چنئري ۾ رکيو

..... چغلخور خبر ڪر ڪٿي وئين،
سوئر لڄ، لغور لاتءِ ٽڪو لوءِ ڪي

او جوءِ جا جوڻت، ڪٿي شرم حيا ڪئي،
ناٿو نر، ماديڪري، دٿوس ڪيئ دولت،
صدين جي عزت، لمحي ۾ لوڙهي ڇڏيئي.

او جوءِ جا جوڻت، جاڙي چپ جري وڃئي،
پاڙيو ۽ پڙوت، ٻئي پيلھ پري ويا.

داستان چوٿون

بيت

جنهنجو هاءِ امير، هوندو نانءِ همير،
ڪٽيل قلب چيو ڏٺو زنگيل ٽين ضمير،
مارو مال، ملير، هڙئي ان جي هوس ۾

✽

آمر کان آمر ٿين، ڪپر کان ڪپر،
پير مان پير، توهر مان توهر ٿئي

✽

تاکائو تارا، کانڊن تانڊن تي وجهان،
مارن جا مارا، توکي آري سان اڏيان.

✽

هڪڙي قهري ڪوٽ، جهڙيون لکين جهوپڙيون،
ٻڏن ۾ پاڪار ٿي، ٻارن ۾ ٻرڙوٽ،
گاڙهن جوڌن ڳٽ پيا، آڌ گيدا اڌڙوٽ،
ماڻهن ۾ ڦڙڦوٽ، ڦورو ماڳ ڦريو وڃن.

✽

هڪڙي هوڏي ڪوٽ، لکين جهوپڙيون جهيڙيون،
پڻ تان پاڳيا اُٿيا، گهرن منجهان گهوت،
ڪوٽن ۾ ڦڙڦوٽ، ڌرتي هاڻ ڏهي پئي.

✽

اوپرو سگهو اديون ايڏو ڪونه هو
 نٿي ٽڪرا ٿي پيو ڌري ڏيه ڏگهو
 هڪ هڪ سمجهه اگهو سارو لوڪ سگهو گهڻو.

✽

ڪا جا ڪري ڪڇ، آئين آمر عام ۾
 ڌڪيڻ سڄي ڌڄ، ڍوڪي جا ڌڌڪا ڪري

✽

ڪا جا ڪري ڪڇ، گهڙئين قومي ڪاڄ ۾
 لڳيو لڳيو عام جي، آمر لئين لڄ،
 توتي چايون چڇ، راکو ٿي رڪون پجين

✽

ڪا جا ڪري ڪڇ، ڌرتيءَ تي ڌاڙا ڪيڻ
 پٺيان تنهنجي پڇ، آمر آهي عوام جي.

✽

اُٺ مٿان آمر چڙهيو شر مٿان شيطان
 انگين، عضوين، ڳڻين، آڪيندي انسان
 هونئن سڄو حيوان، بگهڙ کان بيچڙو گهڻو.

✽

هڻي ڪٽو هام چوري چانگي تي چڙهيو
 انهن تي حملا هلا، لڳا جيڪي لام
 ڌرتيءَ جي ڌاڙيل کي، عادل سمجهن عام
 ڄمڻ ويٺي ڄام مرين ها ته مبارڪون.

✽

عمر، ڦوڳ ۽ اُٺ، تنهي جي ٽڪساڻ،
 ڪامڻ وڌي ڪاڻ، مارو وڌا مامري

هُوسَ ڪري هوڏ، پائر ڏي پلٽو ڪيو
 سڃاتائين سٺ مان لاڏليءَ جي لوڏ،
 هشايائين هوش سان، ڪرهو وڏي ڪوڏ،
 ڌاڙو هڻي ڌوڏ، پٽون اڃ پيلي ويو.

✽

هُڏيءَ سان همير، گُڏي ڪرهي تي چڙهيو
 چهرو چوراڻو ڪري منهن ڦيرايو مير،
 بيچڙو بدضمير، ڌرتيءَ تي ڌاڙا هڻي.

✽

هڻي وڏي هام پڙي چڙهيو پاڪڙي
 ڪنڀي ڪنڀين ڪوه تان، ستي ڌرتيءَ سام
 مڇي ويو ملڪ جي، ڪنڊ ڪنڊ ۾ گهرام
 منهن ۾ ماتام، محلن ۾ موجون مٽيون.

✽

عمر اُٺ ۽ ڦوڳ، ملي ڪئي مصلحت،
 حاڪم هوندو¹ هٿ ۾ هيڪاندي هيبت،
 قسي ڦوڳ ڪنڀي ڪڪي، کوٽي ڪريبت،
 ٻوتي² پليءَ ڀت، سئونڪو سمجهيو ئي نه ٿي.

✽

عمر ڦوڳ ۽ اُٺ، مڙني سٽي مٽ،
 آمر ڪُٺو عدل، هن گهوگهاڙي غيرت،
 گونگي جي هي گت، جيڪي جُٽ گهري ڪري

✽

”هيڏو ظلم ذليل.“ ڦٽڪاريائين ڳوٺ تي.
راجا رهبر راج جو دل ۾ ڪوڙ دليل.
آيس اُڀري اک ۾ عورت آت شڪيل.
عمر مست عليل، ڦهري مهريءَ تي چڙهيو.

✽

چئونڪي ڏيندڙ چور پائر تي پهرو ڏئي.
تاڙي ڊيلون ڍٽ جون، ماري ڪاٿر مور.
جاڏي ڪوهر، ڪوهيون، تاڙي ڏاگهي ڏور.
جنبي زورا زور جنهن کي اڪي جوءِ ۾.

✽

چڙهي ڏاگهي ڏاڍ تي، رڪوالو رهن.
ڪارن ڪوٽن جو سڄڻ، ڊيسن جو دشمن.
اوڙهي چوغو هرڻ جو ڇت رکي چيٽن.
آمر امارو ٿيو سمجهو ڪي سمجهن.
اندر ۾ ويڌن، ٻاهر ٻولي ٻاجه جي.

✽

غضب جو غاشو مٿان غاصب غيظ ۾.
ڪر جي خام خيال ۾، خوب ڪيئن خاشو.
لڙڪيل هو لاشو هن ليکي هوءَ هنج ۾.

✽

ڍوڍو ٿي ڏونڊو ويٺو ڍاٽي اُٺ تي.
اڳئين جت جي اوٺ ۾ اڳتي ٿي اونڌو.
مٿان پٽو ڀونڊو مٿان لوڪ لکي وٺي.

✽

ڪلندي پري ڪوه تان، ڪنئي پوٽ ڪنئي،
اونده ۾ آلي وڌي، انڌي، جوت جنبي
ڏوٽي، ڏيه ڏنبي، مڙو ڏيو لڪو ڪوٽ ۽

❖

جهٽ هٽي جهڙي، جهرڪي باز ٻڪئي ڪنئي
پتڪڙي تڙي، چنبن، چنبن وڃ ۽

❖

ڪنگ جهٽي ڪڙي، ماري جهڙي ماروي
منهن تي ماريندي رهيس، گف پري ڪڙي
پاڪر جهجهڙ باه جو پاسن ۾ پڙي
درد پري ڏڙي، ستي سرت اڏي وئي

❖

اڳهرون آجي، هينئر ڦٽڪي ڦند ۾
سوگهي جڪڙي سورمي، پهرن ۾ پاڇي،
رهزن رواجي، اوچي وٽ ونڱي وڌي

❖

پهروپئي جو ٻُڪ، پاڻيءَ پياسو ڪونه هو
سڪيوڻي ڪنهن سيڪ لٽ، هن جي هٿ جو ٻُڪ،
گهاگهر هيٺيان گهور سان، ڏسڻ لڳو ڏُڪ،
چيلو سنهي چهبُڪ، جُهڪي، واڱه جهٽي ويو

❖

ويو ڦوڙو ڦڙ، ڪسي هيرو ڪاٿران،
ماڻڪ موتيءَ سان ٿيو ڪيڏو ڪيس قهر،
اڃا تائين تر، تعديون سهندو ٿو اچي

❖

ڪارو ڪاريهر، ڏنگي ڏاتون ڏيه جون،
نه ڪا چيلهه چهي ٿيس، نه ڪو گُٽيس گُز،
ويري تنهنجو ور لهندو لوڙهه مٿان اٿئي.

✽

زور آور عمر، زوريءَ ڪئي جنهن ماروي،
هيڏي پنيءَ پُونءَ جو پينر ڪهڙو پر،
نه ڪو پتون پڙڪيون، نه ڪو پريو تر،
هر هر چو نه قهر، ڏاڙا ديهن تي هڻي،

✽

مون پانيون ماڻهو اُچو ڪپر پياريم ڪير،
هڻي ڏنگ همير، ڪاڙ ڪي ڪائي وڌو.

✽

رحم نه آيو راس، جيڏيون پنهنجيءَ جند ڪي،
مون سمجهيو مجبور ڪي، تڙپايو آ تاس،
اندر پر ابليس هو ٻاهر ماڻهوءَ ماس،
ڪاريهر تي قياس، مٿان ڪا موڳي ڪري

✽

ماري مار مهل، بهڙون بهروپو گهڻو
ايڏا چهند چهل، سادا ڦاٽا سنگهرين.

✽

اهڙي ريت اهل، ڏسڻ ۾ ڏيهي لڳي،
ڪوٽن ڪوٽن تي ڪڏهن، ڪجي ڪين ڪهل،
مليمر داڳ دهل، آچير آب اباجهه ڪي.

وايون

ماروي موڳٽ،
سوتون پهرينءَ سٺ،
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

لهرائين ها لُنبَ کان،
گهٽ ۾ گهٽ گهونگهٽ،
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

سُنڱهين ها سُون سون ڪري،
ڪوڙهئي ڇٽ جي ڇٽ،
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

ظاهر ظالم ٿيو پون،
توڙي ياسن پٽ.
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

پروڙين ها پاپ جي،
کوٽيءَ اک جي آت.
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

آچيءَ جل اجل کي،
اُپھري جھٽ پٽ.
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

پاڻ ڪڍي پھنوار تو
ڳاڻي پاتا ڳٽ.
سوچين ها سَوَ سَوَ دفعا.

ميمي پونءَ جڻي ڪنبي ڏاڍ ڪٽي،
واڪا ڳوٺن کي ڪندي،
توٽا ڪوٽن کي ڪندي

تاتي ڪنهن تاهوت سان پائر پدمڻي،
واڪا ڳوٺن کي ڪندي،
توٽا ڪوٽن کي ڪندي

پئي جنهنجي پير تي، پر جي ڪانه پئي،
واڪا ڳوٺن کي ڪندي،
توٽا ڪوٽن کي ڪندي

سهڻي سورهي نينگري ويتر وٽ وڻي،
واڪا ڳوٺن کي ڪندي،
توٽا ڪوٽن کي ڪندي

اڳيان اڀري ڏاڍ جي هيڏي هام هڻي
واڪا ڳوٺن کي ڪندي
توتا ڪوٺن کي ڪندي

تڙپي ٿرمن ۾ جتي ڪانهي ترس ڪٽي
واڪا ڳوٺن کي ڪندي
توتا ڪوٺن کي ڪندي

ڪچو گر ڪيئن ڪندي هوءَ جا ٿر- ٽٽي
واڪا ڳوٺن کي ڪندي
توتا ڪوٺن کي ڪندي

سَنئين پالا سامهان، ڦٽيس ڪانه ڦٽي
واڪا ڳوٺن کي ڪندي
توتا ڪوٺن کي ڪندي

سوڀ ”بخاري“ سنڌ کي ڏيندو ڏيهه- ڏٽي
واڪا ڳوٺن کي ڪندي
توتا ڪوٺن کي ڪندي

مور نه ڪاڌي مات، اديون،
ڏهرن، شهرن، ڏونگرن.

چوراهن تي هوڪرا،
لوهيٽن ۾ لات، اديون،
ڏهرن، شهرن، ڏونگرن.

ڏيهان ڏيهه مڃي وئي،
ڏوٽيٽن جي ڏات، اديون،
ڏهرن، شهرن، ڏونگرن.

تنبيا ڪنڌ ڪروڙ جا،
ڪنبيا درجن ڪاٽ، اديون،
ڏهرن، شهرن، ڏونگرن.

هارئي آمر وات ۾،
هاڻي آ هيهاٽ، اديون،
ڏهرن، شهرن، ڏونگرن.

آزادي 'استاد' ڪي،
سوڀ ڏني سوغات، اديون،
ڏهرن، شهرن، ڏونگرن.

راهون ڳائڻ راڳ،
چنٽرا ماڻن ڇاڳ،
اُٿن جي ماڙو منهنجا!

پيٽر پنهنجيءَ پونءِ پلڙ جا،
جبل جيڏا ڀاڳ،
اُٿن جي ماڙو منهنجا!

سانوٺ، سياري سيم مٺيءَ کي
ساگر ڏين سهاڳ،
اُٿن جي ماڙو منهنجا!

پٽ پٽ تان برباديون لوڏيون،
موجون ماڻن ماڳ،
اُٿن جي ماڙو منهنجا!

ڪاٿي ويجها قيد ڏکن جا،
جهاڳي ويجبي جهاڳ،
اُٿن جي مارو منهنجا!

جر تر جا جنسار وڌايون،
توئون تر جا داڳ،
اُٿن جي مارو منهنجا!

هاڻي پنهنجي هٿ ڀر هوندي
واس ورن جي واڳ،
اُٿن جي مارو منهنجا!

ساٿي ٿيندي سوچ 'بخاري'،
جيتون ڏيندي جاڳ،
اٿن جي مارو منهنجا.

داستان پنجون

بيت

وو مان ونگي هت، لچان تاريڪون ٽڪي،
ٿر ۾ ٻڌي ٿي، پڪي ريت پهوار سين.

✽

پانهون ۽ ٻرڙوت، پهرن ۾ پوريا ويا،
اوتارن جي اوت، پاٿاريون پلجن پيون.

✽

هي جي قهري ڪوت، ڪوٽن ڪيئي ڪنگرا،
ڪنگرن ۾ ڪنڌڙا، ياندا، ڪرنگها برج ۾.

✽

هڪڙو اند-اڏو پالي ڪوڙين ڏوجهرا،
هڪڙو پيٽ وڏو ساندي سور هزار ٿو.

✽

اڳي ڪارا ڪوت، هاڻي ڳاڙهيون ماڙيون،
چڙهي چڙهي چوٽ، پاپي ڪرندا پٽ تي.

✽

مان جي محلين لوڌجان، مان ڪريان، مرڪان،
پيڇري ۾ پيلي لڳان، جهنگل ۾ جرڪان،
ڪڇ رسي ڪرڪان، ٿٽڪي نڪران قند مان.

✽

هتان هٿ ڪٽي ڪِلان، ڪاٺر تان نه ڪٽان
جني جياريو جندڙو تني ڪاٺ تٽان
ويڙهيچن وٽان، مرڪان، محلين لوڏجان.

✽

اڳي جا آزاد، پيٺر هاڻي بند ۾
ادن وٽ آباد هئي، بدن وٽ برباد،
جتي دعويٰ داد جي، اُتيئي بيداد،
پيٺر هي بغداد، هيڻي ڏاڍن هٿ ۾.

✽

”هٽ تنهنجو هيترو“ ڏهاڙي ڏين ڏر
ڏنا پُونءِ پلن کي، جنم جنم جا پَر،
جيتر ٿاڻا ٿر، تيتر مات نه ماروي.

✽

ماڻهوءَ ذات مري مگر، اُن جي ذات آمر،
پري تير- اجل کان، پيار- پڪيءَ جا پَر،
جيتر بحر، بر، موسيٰ ماڻو موج ۾.

✽

پڇان، پڇران بند ۾ ڪڙهان ڪين گُڇان،
لُڻ لُڻ منجهه لُڇان، پڇان ڪاٺر خير سان؟

✽

اڳهرون ايندي، ڏٺي ماڻهن ماروي،
ويريءَ وٽ ويندي، وري ڪانه رُتون وريون.

✽

اڳهرون آئي، جهڙ ۾ بجلي جرڪندي،
سهڻي سرتين ست ۾ ٻانهين ۾ ٻائي،
ڦوروءَ ڦٽڪائي، لوهوءَ ۾ لڇندي وڃي.

لڏندي لمندي، لڇڪندي اڳهرون آئي،
ڪلندي ڪڙندي ڪڇڪندي وسندي سرهائي،
ڏاڍائيءَ ڏائي، رڻندي رڙندي پئي وڃي.

اڳهرون نڪتي، گهونگهت ساڻ گهڙا ڪٽي،
سائيڪن تائين ستي، سلامت پهتي،
ٿرم ڏيئي سرتي، موتي ڪانه مندون وريون.

جارين ۾ جائي، پجهي جارين ۾ آئي،
پيرين ۾ ٻاٻيهڙا، بيڙين ۾ ٻائي،
سائي ٿي سا ئي، ڳاڙهي جيڪا ڳوٺ ۾.

هينئر انڌارو ساجهر سويرو هيو
ڪاڏي پهرئين پهر ويو سورج سونهارو
قبر کان ڪارو اندر عمر ڪوٽ جو.

ٿورو اڳ ۾ ٿر، هينئر ڪاريون ڪوٺريون،
هيرون ڪلڻ ڪيت جو تنهنجو ڏسڻ ڇڙ،
ننڍو تنهنجو ڏر وڏو ڏيڏ الله جو.

پهنوارن وٽ پڙ، هيل هميرن هج ۾،
ڪوڙا تنهنجا ڪنگرا، ڪوڙو تنهنجو ڪڙ،
سچائيءَ جو سِر، ڪٿي ڪٿو ڪينڪي.

پون تي پردا، چانڊوڪي چئونڪي اندر،
سنگهر ۾ سوگهيون بتيون، ٿرم ۾ تجلا،
بڙ، توکان بنگلا، سئو پيرا سهنجو آتم.

ڪوٽن تي ڪنگرا اُڀا، اُهاڻ ڪي اوڍن،
هيرون پهچن هٿ جڏهن، چاهن دريون، در،
اهڙا ڳڙه عمر، آڏيا اونده واسطي.

پرڪيو پاپن پاڻ، ست تنهنجو سورمي،
ڪڇ ۾ ڪٽيون ڪُنڊريون، سينو سچ ڏي تاڻ،
رڳون رتوڇاڻ، مڇيون، مَهڙ ملير ڏي.

ڪهڙي قاتل ڪاڻ، موٽو قبل مري چُڪس،
بندوقون بيشڪ پريو هاري چوڙيو پاڻ،
پٽن لٽجي پاڻ، ڏينديس پونءِ پلوڙ ڪي.

ڪوٽن، ڪوهن، ڪُن، ونڪيون رڳو وينگسون،
پٽن کان پنيور تنين، پيپر پٽن ٿي پٽن،
پلٽ پائي پٽن، ڌرتيءَ ڌاڙ وڏي سٺي.

مارئي منجهه ملير، ههڙي هاڪ نه هووڻي،
 قلعي ۾ ڪڙجي وئي، وڌيڪ ظلم زنجير،
 پٽن تي پڪڙي وئي، ستنيءَ سُرهڻي هير،
 اهي هيچ همير، لوڻياري لاهي ڪتي؟

✱

لوڻياري ۾ لوءِ، هجي ها جي هيچ ۾
 پڪين ڪيڏي پيار سان، پٽين پڪا پوءِ،
 ههڙي منڍ هتي ڪا، تنهن جي هاڪ نه هوءِ،
 مان نه ڄاڻي ڪوءِ، جيڪو ماڻهو مارويءَ.

✱

تاريليون ۾ تر، ڪهڙي ليکي ڪيتريون،
 ڪٿا ڪوڙ ڏهر ۾ ساري پونءِ پتر،
 ڏاندولي جا ڌڻ چمڪي چوٽ چڙهي وئي.

✱

تاريليون ۾ تر، ڪيئي آهن ڪامڻيون،
 ڪونجون ڪوڙ پهاڙ ۾ تر ۾ مور ولڙ،
 پر جنهن پاتا پڙ، ان جي اور اڏام تي.

✱

گُني رجھي گُوگ، پلتي پاٽ وجهان ته ڇا،
 هي جا ٻڙڪي هانءَ ۾ هيڏي ساري هُوگ،
 ڦٽڪي نڪتي ڦُوگ، ڪوئن ڪيڏي رُڪي ڪتي.

✱

جارين ۾ جاپس عمر، تنجيس، تيليس^۱ ٿر،
آديمر وانڍن ويٺن، ٿجيم ٿر جي ڌر،
ڏهرن ڏاجيم ذات سين، پڻ ڏنر پير،
جيڪا جالي بر، سا ڪيئن باندي بند ۾؟

✽

ڏجهن، ڏڪارن جڻيو جهولو ڪوسي جر،
ڏڪو ڏنئون درد جو بندڻ ٻڌئون ٻر،
وڏي ٿيس ويڙهه ۾ ووڙي واس وڪر،
اديون آءُ اڱر، بتي بنجي ٿي جلان.

✽

پلءُ پارو پور وڙهيچين ونديان ته ڇا،
تاجي- پيٽي ٽار ۾ سرتيون مون وٽ سور
چاهت چڪناچور جيڏيون، ڪوڏ ڪٿان ڪريان

✽

آءُ نه اڪيلي، ڀليو آهين ٻوگهلا،
پيمي ڪميي ڀوٽ تو پونءِ سجي پيلي،
بيلائي پيلي، ڪين ڇڏيندءِ ڪوٽ ۾.

✽

آءُ نه اڪيلي، چولي سائر سير جي،
ڇا تو سمجهي سومرا، چوري يا چيلي؟
او مان البيلي! پلي پائر جهول ۾.

✽

چني ڪله چولي، سنڌو تنهنجيءَ سير کان،
سُڪي تتي ريت تي، يا گڏونءَ ۾ گولي؟
ڳئونن ڳولي، سُڪي پنهنجي سمنڊ جي.

ڳجها تنهنجا ڳڙه، ڌر جي ڌيءُ ڏنيين ٿا،
لُٽن لَڄ انهن جي، جيڪي لڳن لڙه،
ڏسيون ٺنڊ نياڳ جي، هٿ هٿ وسان هڙه،
ماڙو چو ٿيا مڙه، مارڳ ڪيئن مقام ٿيا؟

سانگيئڙن جي سام

سندو تنهنجي سام جيڪو ساڙي سو سڙي
ڳلو ظالم راڳ جو پڪڙيندا ڪهرام
ماريندو ماتام اچي آمر عيش ۾

✽

ڏاڍو نيٺ ڏري جيڪو ڏري ڏيهه ڪي
جهڙي آپ ڪري اهڙي ٿئي اُن سان

✽

ظالم باهه پري ڏري ڏري ظلم ۾
تنهن کان ڇڏيون ڏاڍ ڪي، ٿئيءَ منجهه تري
وري ڪين وري ڏاڍو منهنجي ڏيهه ڏي

✽

سنگهارن جي سام مرئي ناهي سومرا،
ازل ابد کان اڳي، ماروئڙن جي مام
آمر ليکي ٿي چڪو اتي اختتام
نناوان ناڪام اڃا عام گهڻا اڳي

✽

خوش ٿيو خان خريد، ڪري ڪرنگهر، ڪوپري
نه ڪا دل وٺي سگهيو نه ڪا دل جي ديد،
پنڊو پور پليد، توکان پريت نه پوري

خوابن جي خوشبو

منهنجي سڀني پنڌ ۾ ڏنا اونيٽڙا،
هونگارون بيگاهه ۾ ڏهرن ۾ ڏيٽڙا،
لڳهه مان ليٽڙا، تارا تڪن ڊاڳ ڏي

ڏنم ڏوٽيٽڙا، تارا تڪن ڊاڳ ڏي،
ڳاڻن راڳ رچي مڇي، جوڌا جانيٽڙا،
جهولن روهيٽڙا، آجايون هيرون گهليون.

خوابن جي خوشبوءِ، وائي سال صديون وئي،
سمي ساڻ گنا ڪيا، سانگين لائي سوء،
هيڏان هوڏان هوءَ، هوندي امن امان جي.

نئون چمڪيو ٿورُ اکين جي آڪاس مان،
مرڻي ناهين ماروي، مارو تنهنجو ٿورُ
سو پڻ تنهنجو ٿورُ آئيندي جيڪو اچي.

سوچن جي سنسار مان، پليو امر پور
مرڻي ناهن ماروي، مٽي تنهنجو ٿورُ
ٻيڙ، پيريون، پورُ سيئي ساڪ سجاڻ جي.

سپنا، تنهنجا سوجهرا، پائر سرڳ ڏسن،
ڳائڻ خوشيون، روشنيون، وايون واس وسن،
اُتي قرب ڪڪوريا، اُتي حُسن هُسن،
جيتر رنگ رسن، تيتر انگ تباھ ٿيا.

سپني جي ساڃاهه، مهڻد وڌائي ماروئي،
سانجهي، سنجهي روبرو ڏني صبح صلاح،
سورهيه خواب ثواب ٿيا، گيدي خواب گناهه،
ونگن وٽان واهه، ڪوٽن منجهان ڪاهه ڙيا

سپنن جا سوداءَ، ڏوٽي، ڌٽ ڏڦيڙ ۾،
وڌيا پائر پٽ تي، دهشت جا دهڪاءَ،
ڏاڍو هيٺي ڪي ڏڏي، ڀيٽون توڻي پاءَ،
گگن ۾ گوگاءَ، آئيندو ايندو ڀلو.

وايون

پهچو پهچو چئو
ڏاڍو ڏاڍ ڪيو وڃي!

ڏنگي ڏينهن ڏني ويو
ناه تري هئو مئو
ڏاڍو ڏاڍ ڪيو وڃي!

هوڏان ڪانئر هيڪڙو
هيڏان سورهي سئو
ڏاڍو ڏاڍ ڪيو وڃي!

اوريان پريان پاپ جي،
پنيان نڪري پئو
ڏاڍو ڏاڍ ڪيو وڃي!

ماريو ملڪ ملير کي،
پينر ڪوڙي پئو
ڏاڍو ڏاڍ ڪيو وڃي!

جيڪو ڊوهو ڍٽ جو
تنهن لاءِ تيل تئو
ڏاڍو ڏاڍو ڪيو وڃي!

لاه 'بخاري' لوڪ تان،
پوتن وارو پئو
ڏاڍو ڏاڍ ڪيو وڃي!

پنهور چو نه پُنس،
زوري ظلم ڪري ويو
زوري ظلم ڪري ويو
ڌرتيءَ ڌاڙ ڪري ويو.

ڪنڀي وينگس ڪوه تان،
هوڏي حرص هوس،
زوري ظلم ڪري ويو.

نه ڪي چنبا چيريس،
نه ڪي ڏند ڀڳس،
زوري ظلم ڪري ويو.

نه ڪي وڏيس واهرو
نه ڪي چوه چنس،
زوري ظلم ڪري ويو.

ڪيڏي ڪارڪري چڪو
ڪاري ڪانه لڳس،
زوري ظلم ڪري ويو.

’استاد‘ عام قيام ٿس،
محشر آهي مٿس،
زوري ظلم ڪري ويو.

جن جي آجي ٻانهن ٻڌي
جن جي رڳ رڳ ظلم رڌي
سي ڪيئن سکيا سمهندا
سي ڪيئن ميڙا گهمندا.

جنبي جيڏين مان تو ڪنئي آ،
گهر مان لوڏي ناه لڏي
سي ڪيئن...

شهر شهر ويا گهنگهر گهيري
ڏهر ڏهر ويا ويل وڌي
سي ڪيئن.....

ظالم، تو آ سونهن سلهاڙي،
ڏاڍ، تو آ ذات ڏڏي
سي ڪيئن....

مينهن ٿي وسندا منهنجا مارو
ٿيندي تنهنجي باه ٿڌي
سي ڪيئن....

ڪيرائيندي ڪوٽ 'بخاري'،
مارن جي مضبوط ٻڌي
سي ڪيئن سڪيا سمهندا،
سي ڪيئن ميڙا گهمندا.

گُنگرو گُنگرو ڪنڌُ،
ڪوٽ هزارين گُنگرا.

ريٽو ڳاڙهي رت ۾
سِر سِر جو سنڌُ سنڌُ-
ڪوٽ هزارين گُنگرا.

شاهد شوق شڪار جو
هميرن هنڌُ هنڌُ-
ڪوٽ هزارين گُنگرا.

ماڻن مشروبات ۾
ماڪيون، ميوا، منڍُ.
ڪوٽ هزارين ڪُنڀرا.

ڀڳهر، پورهئي ڀيڙ جو
سيجن منجه سڳندُ.
ڪوٽ هزارين ڪُنڀرا.

در در جوت قنديل جي،
اندر اوندهه آندُ.
ڪوٽ هزارين ڪُنڀرا.

اڳتي وڌ 'استاد' جو
تنهنجو ڀرتي پنڌا!
ڪوٽ هزارين ڪُنڀرا.

ميچون ترچا تير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هٿن ٿيون.

هيرون بت کي باهه بچن ٿيون،
جهڙڻا جيءَ کي جهير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هٿن ٿيون.

ديدن مان بدبوءِ اچي ٿي،
اوتين ٿو عنبير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هٿن ٿيون.

تنهنجي هٿن ۾ سونا زيور
نظرن ۾ زنجير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هٿن ٿيون.

ڪارونجهر تان چمڪي چمڪي
ڪنوڻيون آڪن ڪير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هڻن ٿيون.

ڪوئن جيڏو قهر ڪندو ڇا،
ڌرتي جيڏي ڌير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هڻن ٿيون.

پنهنجين جيڏين سان گڏ پيڻان
ڪاڻر پهچي ڪير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هڻن ٿيون.

آفاقي 'استاد بخاري'،
موهيو ملڪ ملير عمر-
آچون ڪوڪا اک ۾ هڻن ٿيون.

نانگ ڪپر هي نوٽ عمر،
ٿر جي بدلي زر ٿو آچين.

آهون متجي پانهون ٿينديون،
پاڻ تڪا پرڙوٽ عمر،
ٿر جي بدلي زر ٿو آچين.

مان ته هنهن تي سمجهان مومن،
ڪافر تنهنجا ڪوٽ عمر،
ٿر جي بدلي زر ٿو آچين.

نيٺ ته اُٿندا، اُٿندا ڪٽندا،
عام اٿئي اٿموت عمر،
ٿر جي بدلي زر ٿو آچين.

کوڙ ڏٺا 'استاد' اکين سان،
ڪرندي اوچا چوٽ عمر،
ٿر جي بدلي زر ٿو آچين.

داستان چھون بيٽ

ماندي ٿي نه ماروي ڏسي ايڏا ڏک،
مڪ پڪڙندا راڄ ۾ مرڪي پوندا مڪ،
ڏک منجهان سک، سگهي ملندءِ سورمي.

✽

ماندي ٿي نه ماروي ڏسي ڏک، ڏول،
چچڪي مينگه چرون ڪندا، تهڪي پوندا ٽول،
رُتون رنگ رتول، موٽيون ڄاڻ ملير تي.

✽

ماندي ٿي نه ماروي ڏسي ڏر مَر ڏمر،
مري ويندا مامرا، مارو پانءِ امر،
در در دهل ڏمر، گهر گهر قومي - ڪاڄ ٿيا.

✽

ماندي ٿي نه ماروي ڏسي وڏا ڏول،
ٻهڪن ٻهران ڪنگرا، ٻانهين^۱ ۾ ٻڙ ڏول،
ڊڪي پهتا ڏول، ٻيلا هول ڀڳا وڃن.

✽

ماندي ٿي نه ماروي ڏک ڳا ڏنج،
روئن بيٺا رنج، خوشيون، ڪاڄ کلڻ لڳا.

✽

^۱ ٻانهيون: ڪوٽ جون ٻانهيون، پتيون، پاسا.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي قلعا ڏگهه،
ڏکي توسان گڏ آ، ساري ٿر جي سگهه،
لوهن منجهان لنگهه ڪندا ڪٽڪ لوڪ جا.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي ڏوٽا ڏنڊ،
آمر کان مارو گهٽا، ارڏا آٽنگ، آهنڊ،
جوتيا جوتن جنڊ، پينهين ڏاڍ پتون ڪندا.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي هي ڏهڪاءُ،
پسڇي پاپ مٿين چڪا، باقي پٽڪي¹ پاءُ،
سارو ديس دٻاءُ، هيٺو هاءِ همير جو.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي ڏڪ- ڏچا،
پڪا پٿر پر اٿئي، ڪائي کان به ڪچا،
هي جي اڇ هچا، سڀان سڀ سچيون ڪندا.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي ڏوتين ڏڪ²،
ڏرڻي² ڏڪڻي ناهه هي، جهجهڙ آه جهنجهڪ،
ڏيل ڏڪي، ڌرتي ڏڏي، لڏن لوڙها³ لڪ،
پاڻر، ڪاٺر پڪ، سڀان سوپ ملير جي.

¹ پٽڪي = ان ماڻھو جو ننڍڙو ماڻھو. (اٽر سنڌ ماڻھو طرف استعمال ڪيو ويندو آهي)
² ڏڪ = ڏڪڻي خوف ² ڏرڻي = ڊڄڻي ³ لوڙها = جيل، قيد، بند ⁴ ميا = مڀيا، اندازو ڪيا.

ماندي ٿي نه ماروي ڏسي ڏاڍ ڏيا،
ماري منڏ ڳڻيو ڌرين، مارو تو نه ميا،
ويندي ايندي وقت کي، پڻ ڪي پئند پيا،
ويا وهم ويا، آيا اهم اها اجهي!

✽

ماندي ٿي نه ماروي ڏسي ڏکا ڌر،
ڏاڍن جا ڏونگر اجهي، ڀري ٿيا پوير،
لوڪاڻا لشڪر، ڪوئن تي ڪڙڪي پيا.

✽

ماندي ٿي نه ماروي ملهيو مھراڻو،
چمندو چرڪيل رات مان، سڄهندو سياڻو،
هوا هاواڻو آندو آجي دور جو.

✽

ماندي ٿي نه ماروي خوف اجهو ڪاڻو،
اجهو اونده پيٽ مان، سورج ساماڻو،
تهڪي تو ٿاڻو پراڻي پٽڪي منجهان.

✽

ماندي ٿي نه ماروي سعيو ڪج سياڻو،
سوڍا سنڌ سجاڳ جا، گهائيندا گهاڻو،
سج نه ٿئي ساڻو سج نه مرجھي سوجھرو

✽

ماندي نه ماروي ڏسي پيڙ پٿر،
پٿر کي پيهيون وڃي، پيشڪ وير بشر،
اڏم رک اٿر، اڻ ٿيڻي ٿيڻي اٿي

✽

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي لوڙها، ڳڙه،
جوڏا انڌ جي جڙ، ڏوڏي پٽ پڌرا ڪندا.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي انڌ-اڏا،
پٽيون، چٽيون جڏ ۾ اوڻر منجهه تڏا،
ڏونگر ڏاڍ وڏا، ڪڇه ڏينهن قيام جي.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي ڪوٽ، قلعا،
نھڻ، ڊھڻ دور جا، چالو سلسلا،
ايندا زلزلا، ڌڌڙ ٿيندا دڊبا.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي لوها ڪوٽ،
آمر هڪ اڻموت پر، مارو سڀ اڻموت،
چوٽن مٿان چوٽ، جبل کي جهوريو وجهي.

ماندي ٿي نه ماروي، ڏسي سمنڊ سور
ساگر کي به ڪنڌي آ، ڌرتي ناهي دور
هي موقعو مجبور باقي اڳتي آڃيو.

سپنا شهاڻا، ڪامڻ ڏنا ڪوٽ ۾،
قلعا ڊهندا ڪوڙ جا، بنبا بهانا،
ظالم کان مظلوم ٿيا، زبرا زمانا،
وسندا ويرانا، آجا ٿيندا آڄڪا¹.

وايون

چائڻ چورَ عمر،
ظالم زورَ عمر،
ڪِرندي قهر وڃون ٿي،
ويندين پاپ پتون ٿي!

ياپن، تاڏن، اُونگرن،
ڍڳا ڍورَ عمر،
ڪِرندي قهر وڃون ٿي....

ڏڏن ڪائن ڏيهه ڪي،
آدمخورَ عمر،
ڪِرندي قهر وڃون ٿي....

پيٽون جوئن جيهرڙيون،
سمجھن سور¹ عمر،
ڪرندءِ قهر وچون ٿي....

توڪي نيندا تحت² ڏي،
تنهنجا طور عمر،
ڪرندءِ قهر وچون ٿي....

ويهي ڪانه ويڪ سان،
اورينءِ اور عمر،
ڪرندءِ قهر وچون ٿي....

جوڙج ڪوليون لوھ جون،
پانئج پور عمر،
ڪرندءِ قهر وچون ٿي....

’استاد‘ آڪي امن جا،
ايندا دور عمر!
ڪرندءِ قهر وچون ٿي،
ويندين پاپ پٽون ٿي!

ظالم زور ذليل،

مور نه مڃندا ايل¹،
اصل ايل پهنيوار او...

ڪوڙي ۾ توڙي ڪٽي،
نوڪيو ڪوڪا ڪيل،

مور نه مڃندا ايل،
اصل ايل پهنيوار او...

چيري، لوڻي، چوڇڙيون،
ڏيئي ڏنيو، ڏيل،

مور نه مڃندا ايل،
اصل ايل پهنيوار او...

هولي، ٻولن ٻي نه ڪا،
پندا چين پيل²،

مور نه مڃندا ايل،
اصل ايل پهنيوار او...

¹ ايل = ايل مڃڻ، آڻ مڃڻ، آڻي مڃڻ، ايل ڪرڻ.

² پيل = فيل، هاڻي.

سوچون سیتل سچ سان،

مور نه مڃندا ايل،
اصل ايل پهوار او...

گُڙڪون روڪن حڪم ڪي
جھلر ايو جي جھيل¹،

مور نه مڃندا ايل،
اصل ايل پهوار او...

اُٿي جي 'استاد' پيا،
جهوري وجهندا جيل²،

مور نه مڃندا ايل،
اصل ايل پهوار او...

¹ جھيل - گڏجي آواز ملائي ڳائڻ، آواز ملائڻ، سر ملائڻ.

² جيل - لوهي پيڙي جا پيرن کان ڳچي ۽ تائين پيل مڃي.

ترڪا، تارھو تار عمر او
ڪوئن ۾ ڪڙڪاٽ اچي پيئي!

پٽ پٽ تي پئي باھ پيڙڪي،
هٿ هٿ تي هٿتار عمر او
ڪوئن ۾ ڪڙڪاٽ اچي پيئي!

چيتا، واگھ بگھڙ تي مچريا،
ڌرتيءَ لاءِ ڌراڙ عمر او
ڪوئن ۾ ڪڙڪاٽ اچي پيئي!

جهونجهان جي جيءَ ۾ جهولا،
اڪڙين ۾ آڪاڙ عمر او
ڪوئن ۾ ڪڙڪاٽ اچي پيئي!

در تي حقدارن جا ڌڌڪا،
پهرن ۾ ريهار عمر او
ڪوئن ۾ ڪڙڪاٽ اچي پيئي!

آزادي 'استاد' وسي پئي،
يون- جايا پونقار عمر او
ڪوئن ۾ ڪڙڪاٽ اچي پيئي!

آمر عدل ڪري ڦورو فضل ڪري
قاتل ڪهل ڪري آئي ادي آءُ نه ميان۔
جيگل مان نه ميان.

ڏونگر ڏهر ڏري ويا، پيلا پير ڀري ويا،
سڀئي شير مري ويا، آئي ادي آءُ نه ميان۔
جيگل مان نه ميان.

پنهنجي ڌاري سمجهن، وڪڙ واري سمجهن،
قيد ڪاري سمجهن، آئي ادي آءُ نه ميان۔
جيگل مان نه ميان.

ماڙو مٽ مٿيان، پنهنجو حق هٿيان،
ڪُڙ جو نڪ ڪٿيان، آئي ادي آءُ نه ميان۔
جيگل مان نه ميان.

اندو ڏيک ڏسي ڪو ٻوڙو ٻول ٻڌي ڪو
پاپي پيار ونڊي ڪو آئي ادي آءُ نه ميان۔
جيگل مان نه ميان.

توڙي قيامت ڪاري، سامهون اند انداري،
چوڙي چوه ’بخاري‘، آئي ادي آءُ نه ميان۔
جيگل مان نه ميان.

داستان ستون بيت

ڌاڙي ڌڪي آءُ، ڌوپياڻي ڌوڏن ڌڪي،
ڌڻو ڌرم همير جو هيسيو هوش نه هانءُ،
جيڏو ٿر جو ٿانءُ، ايڏي آس عوام ۾.

✽

ننڊ نهوڙي سسئي، مان مٺيس پنهنجي مٽ،
ڏسان ها چهرو ڏنگو پينر پليءَ پٽ،
پچان ها پاڻان وڏيون، ڳنهان ها ڪا ڳت،
پر تي ڪيم پٽ، آچي آب لُچي ويس.

✽

چوٽيون سسئيءَ سامهون، ڪنگرا اڳيان مون،
مارن هر معذور ڪي، ماڳهن مٿانهيون،
سینا ساهياسون، ٻڌي سندرا سچ جا.

✽

ڏيرن ڏنيي ٻانيڻي، ڪوٽن ڪنيي مان،
هوءَ ٽڪرن ڪي ٽڪرون هڻي مان ڪوٽن ۾ ڪڙڪان
هوءَ سُجن ۾ اچي وڃي، مان پاڻي زهر پيان،
مان مارن لاءِ تڙيان، هوءَ هوڪاري پئي هوت لئي.

✽

ڪوهن روڪي سسئي، آءُ ڪوئن روڪي،
 پهڻن ٽوڪي هانيڻي، مهڻن مان ٽوڪي،
 اسان الفت غير جي، اندر مان اوڪي،
 ٻڌيسين ٻوڪي، پنهنجيءَ پاڪ پريت جي.

مرن تازي سسئي، ميرن تازي مان،
 هاڻو حاکم جي هجن ڪنهن وٽ ڪوڪ ڪيان،
 ٽهري پتيون ڪوٽ جون، پيئر آءُ پيجان،
 وطن اڄ وڃان، سڀان سج اُتي پسان.

ستي سورهي

سنڌياڻيءَ جو ستُ، ڏٺو ساري ڏيه،
ساڳي ٻولي سچ جي، توڙي چاتي چيه،
سُگر ۾ ساڻيه، هڏڪي 'حق' ملير جي.

سنڌياڻيءَ جو ستُ، گڏي برج ڪنبي ويا،
'جيتان - جيتان' جوءُ ڪي، چيتان - چيتان رتُ،
ڏوتياڻيءَ جو ڏتُ، سارو ڏيه رنگي ويو.

سچائيءَ جي سگه، ڏسي ڏوه ڏڪي ويا،
ڪيڏا ڏاڍا ڏگه، سامهون سچ جُهڪي پيا.

سچائيءَ جي سوپ، سدا جرڪي سچ جان،
لالن جهڙا لوپ، پيلا، نيلا ٿيو وڃن.

سدا سرخرو سچائي سنسار ۾،
عمر ڪي آمر چوي، دهشت دويدو
هينئون هوبهو ڌاريو منڌ حسين جو.

سو تون سرخرو سدا پنهنجي سات سان
ٽُڪيئي ٿر- ويريءَ مٿان، توين روبرو
مڃيا تو ماڙو هڻي نعرا حق جا.

توڪي صديون سڀ، ڏينديون جايون جيءَ ۾
جيتر ٻج ٻني ڦٽي، ڳورڀون پائن ڳڀ،
جيتر رعيت، رب، تيتر ست اُتامرو.

وايون

کوئن آءِ گزي
کوہ وکوڙي سسئي.

هجون ها جي هڪ منهنين،
ٻڌي ساڻ ٻڙي
کوہ وکوڙي سسئي.

سهڻيون، هيرون، سورئون،
هرڪا سور سڙي
کوہ وکوڙي سسئي.

هوڪاريون گڏ حق حق حق،
ڏو ڏو ڏم ڏڙي

ڪوهه وڪوڙي سسئي.

ڏيندا اٿتر عزم ڪي،
وائون ڪوٽ رڙي،

ڪوهه وڪوڙي سسئي.

ڏات 'بخاري' لات ٿي،
لوه لوه ڪاٺ لڙي،

ڪوهه وڪوڙي سسئي.

ڪهڙي سُڌ ڪڙبي، آجي،
سهنجي،
سورمي.

بڻيائتي بي آب ڪي، آب ڏئي اڙبي،
آجي،
سهنجي،
سورمي.

صورت سنڌ سچار جي، ڊوهن وٽ ڊڙبي،
آجي،
سهنجي،
سورمي.

ڏاڍي پياري ڏيهه جي، ڏچن ۾ ڏڏبي،
آجي،
سهنجي،
سورمي.

سرهاڻي 'استاد' جي، ويڏن ۾ رڏبي،
آجي،
سهنجي،
سورمي.

ڪاڙهي تو ته ڪڙهي،
ساڙي تو ته سڙي
ظالم پنهنجي ظلم ۾ لوڪو!

گُوڙي ڪڙيو سچ ڪي،
ڪُوڙي ڪير ڪڙي؟
ظالم پنهنجي ظلم ۾ لوڪو!

تاڪو ٽاڙي ماروي
تاڪو ڪير ٽڙي
ظالم پنهنجي ظلم ۾ لوڪو!

جهولو بنجي جھڳ ٿو
جُوءِ جو هانءُ جهڙي
ظالم پنهنجي ظلم ۾ لوڪو!

ههڙا گل گلاب جا،
ڳاهيا ڳاه ڳڙي
ظالم پنهنجي ظلم ۾ لوڪو!

منهنجي ملڪ ملير سان،
اهڙو ظلم اڙي
ظالم پنهنجي ظلم ۾ لوڪو!

آهي ڪو 'استاد' جو
امن لاءِ لڙي
ظالم پنهنجي ظالم ۾ لوڪو!

تر تر تنهنجي تاتِ
ستي، سهڻي، سورمي.

سچائيءَ جون ثابتيون،
ويڙهيچن جا واتِ
ستي، سهڻي، سورمي.

امر ذات ڏئي چڪي،
مانگر توکي ماتِ
ستي، سهڻي، سورمي.

رنب ساري رات پئي،
پرچايم پرياتِ
ستي، سهڻي، سورمي.

جهونگاري 'استاد' مون،
جر تر جا جذباتِ
ستي، سهڻي، سورمي.

سهڻائي ساڙي
تاکائو تاري
مهري ملڪ ملير جي

سهڻي جيڏين ست ۾
منهن ۾ ماري
مهري ملڪ ملير جي

مرڪي مهڪ نري پوي
ولين جي واري
مهري ملڪ ملير جي

مهري قهريءَ مان مٺي
گهوڙا - گهوڙا ڙي
مهري ملڪ ملير جي

ڌوڏن ڌوڪي ۾ وڌي،
ويدن ڌونداڙي،
مهري ملڪ ملير جي.

رولاڪن رولي ڇڏي،
اولاڪن اڙي،
مهري ملڪ ملير جي.

ڪيئن ۾ ڪلڻي ڪنوڻ،
پيڙين ۾ پاڙي،
مهري ملڪ ملير جي.

ڪارن ڪوئن تي اچي،
پهتي پوياڙي،
مهري ملڪ ملير جي.

بندي اڄ 'استاد' مون،
ڦنڏن جي ڦاڙي،
مهري ملڪ ملير جي.

توڪن ڪوٽ ڪٿا،
ڪائن خار ڪٿا،

منهنجا ماروٿڙا،
سادا سانگيٿڙا.

پوڙهن پُرجهيو ڪين ڪي،
جوٽيا جواڻ جڙا،
منهنجا ماروٿڙا.

سوچن سڪڻيون ڪڪريون،
ڳالهائين ڳڙا،
منهنجا ماروٿڙا.

مٿئون ماڪڙ ملڪ تي
ڪنيئون ڪين ڪڙا.

منهنجا ماروئڙا.

هوڏان وه سان واسطو
هيڏان ڪير گهڙا.

منهنجا ماروئڙا.

اڌ جيئرا 'استاد' پيا،
چورن چنگ چڙا.

منهنجا ماروئڙا.

سادا سانگيئڙا.

مارو روز مُنجن وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

اک ۾ ڪڪ نه ڪوٺيو طعنا،
تن ۾ تير ڪپن، وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

جهيڙو جهرڪيءَ باز بکئي جو
'چين چين' منجهه چنبن، وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

گُوکان ڪنگرا، ڪتيون چرڪن،
ٻاهر ڪين ٻڌن، وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

ماريان پاڻ، ملان ڪيئن ماڙو
جيئان، مان ملن، وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

مچرن راج، وڃون ٿي ڪڙڪن،
من ٿي مينهن وسن وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

هي جي ڪوٽ نسورا ڪوٽا،
پورا ٿين پجن، وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

پهتس پاري پريت 'بخاري'،
سالم ساڻ ستن، وو
مون ڏي ڪوڙ ميارون.

توجي 'ڪرم' ڪيم
سمجهيم سمجهيم سي ميان!

ڪٿ تي ويهي ڪيئن ڪلان مان،
پٽ تان پير پٽيم
سمجهيم سمجهيم سي ميان!

ڪنگڻ ڪڙيون، ٻوليون، ڏهريون،
ڳهٽا ڳٽ ڳٽيم
سمجهيم سمجهيم سي ميان!

اوچا آچيا ويس وگا تو
لوئي لال لڏيم
سمجهيم سمجهيم سي ميان!

در تي تنهنجي دهل داما،
دل ۾ درد ڏمير
سمجهيم سمجهيم سي ميان!

اڻ ٿر ٿي 'استاد' بخاري
آخر ڪوٽ ڪٽيم
سمجهيم سمجهيم سي ميان!

پۇرجهيئون كىن پىكارون منهنجون،
مارن دانهن ميارون منهنجون.

كونجن جيئن قطارون جوڭيون،
گورهن واريون لارون منهنجون،
مارن دانهن ميارون منهنجون.

گائن گيچ اديون گوناڭيون،
كوئن م كوكارون منهنجون،
مارن دانهن ميارون منهنجون.

تر جون تاجيون، پر جا پيئا،
تندون تندون، تارون منهنجون،
مارن دانهن ميارون منهنجون.

ڪوڪن ڪڇيون، گهوڪن ڳيرا،
تڙ تڙ لاءِ تنوارون منهنجون،
ماڙن ڏانهن ميارون منهنجون.

ڦوڳ ڦلاريا ڦر سين سهسين،
برپت منجه بهارون منهنجون،
ماڙن ڏانهن ميارون منهنجون.

سورج ڪرڻا پاڻر پٽ تي،
ڏهرن ڏانهن نهارون منهنجون،
ماڙن ڏانهن ميارون منهنجون.

ٽوڙينديون هر دور 'بخاري'،
ظالم کي للڪارون منهنجون،
ماڙن ڏانهن ميارون منهنجون.

ڪا جي سوچ ڪيان ها،
هه هه هينئن نه هجان ها!

ديسي ويس مٺو هو
ڏيهي ڏيل ڏنو هو
سالم سيل ڏسان ها،
هه هه هينئن نه هجان ها!

هن کي گهرج گهڻي،
تن ۾ تاس تڪيري،
تڪڙي مان نه تڻان ها،
هه هه هينئن نه هجان ها!

اوئي هيٺ اچي ها،
نيڙي نيٺ اچي ها،
ويجهي مان نه وڃان ها،
هه هه هينئن نه هجان ها!

وڀري سار وڙهيس پئي،
تائين توڙ رڙيس پئي،
گونگي، غش نه ٿيان ها،
هه هه، هيئن نه هجان ها!

ڏوري ڏانءِ وڏي سان
ڪوري ڪرت، ڪڏي سان
جهوري برج وجهان ها،
هه هه، هيئن نه هجان ها!

مارو ويڙ 'بخاري'
ڪن ها ڪا پوئواري،
پوءِ چو قيد ڪٿيان ها،
هه هه، هيئن نه هجان ها!

تن جي تات اٿم اٿم
جَنم جنم ڪم جن سين.

جيئجل جهولي لئن لئن لولي،
پوليءَ ٻول ٻڌم
جَنم جنم ڪم جن سين.

پاڙيم پاڙيان، پاڙينديس پئي،
ڪي جي قول ڪيم
جَنم جنم ڪم جن سين.

ويهي سرتين وچ ۾ جيئجي،
سڄي سينڌ ڏنم
جَنم جنم ڪم جن سين.

ملندي مارو کلندي کائر،
کرندي کوٽ ڏئم،
جَنم جنم ڪم جن سين.

پهتو نيٺ ته پائر پندو
پيرا ڪين پڳم،
جَنم جنم ڪم جن سين.

لاکي لوئي لاش مٿان لا،
جنهن ۾ لاءِ لڏم،
جَنم جنم ڪم جن سين.

ويهون واڍون ونگ وڌائون،
چرڪي سڀ چنم،
جَنم جنم ڪم جن سين.

مارو نيٺ 'بخاري' ماڻيا،
نبري قيد وڀم،
جَنم جنم ڪم جن سين.

تيهه راتيون [قيد ۾]

پهرين رات

پهرين رات پڇاڙجي، پهتي ڪوئن وت،
جهوڪون، جهوپون منڌ ڪي، انگين ڏنئون ات،
جهيريائون جهڙڪون ڏئي، جهوريائون جهٽ جهٽ،
ڪانه ڪيائون گهٽ، پڇندي ڪان ڀرتي ويا.

پهرين رات پهوار ڪي، پهرن ۾ پيئي،
اندر انگ ونڱي ويس، ڪوٽ، ڪٽڪ ڪيئي،
آجايون، جيڏيون، پٿون، ٽول ٽٽس ٿيئي،
ڏاج ڏڪيو ڏيئي، سارو سڪ ڪسي ويس.

ٻي رات

بھڳڻ تي ٻي رات اچي، ڪرڙائي ڪڙڪي،
سهائي سوگهي ٻڌي، اونداھي ٽھڪي،
سڄي سُوڙي سونھن تي، ڪوئن جي ڪٽڪي،
پيڙ پيا پڙڪي، ساڙڻ ڪارڻ ست جي،
ڏوجھي رات ڏڪي، ڏوريو پنھنجي ڏيل سان،
ڪيڏو ڊوھ ڊگھو ٿيو ويس ڪوٽ ڪڪي،
اچي آجي آب لئي، ڪاٺر ڪاڇ بڪي،
جن جي ڪاڙ جڪي، تن ڪان ڪوٽ ڪٽي وڌس.

تین رات

تچکایس تین رات جو توک کړي تائي،
 سوکهي آهين سنگهرين، هائن وټ هائي،
 اچليند آراه مړ يا گهوئيند گهائي،
 منډ وري ماڼي، سانگي سگهندئين کينکي.

چوټين رات

چيپاټځ چوټين لږس، سچيون سوچون سور،
 ډاڙهځ آيس ډاډ جا، بگهځ پور جنبور،
 تڪځ جون نوكون تكيون، اكيون انگه انبور،
 كيډا قهر كلور هميراڼي حكم مړ.

پنجين رات

پنجين پلټيس پور اچي ديس دلير جا،
 هيډا ويڙها هيترا، مارو چو مجبور؟
 هييتناک حشام هټ، غير تمند غيور،
 من مانيون منظور قهر جون کيتر کنډا؟

چهين رات

چهين چوري، ساربا، چوها مڙس چگير،
 جوډا جهونجهارا وډا، دوله شير دلير،
 ورنډا منهنجا واهرو مانجهي مرد مټير،
 ويڙها وئندا وير، پاند^۱ پراڻا کين تين.

ستين رات

ستينءَ ست ستاءَ، آمر جي مڃ آڻ،
قابو لوهي ڪوٽ ۾، تاهم تر ڏي تان،
هر ڪوپنهنجي هاج ۾، ڪوڪين ڪنهنجي ڪاڻ؟
ٽاڻو ٽاڻو مارڻ، هيڏي هوڏ چڏي به ڏي

ستين ٿيس ستوهم، سيٺ مٽائج سون تي،
سڱين سڃج سومرو لڱين لهندءِ لوه،
ڏاڍي ڪي ڏاڍو مڃڻ، ڏوٽڻ ناهي ڏوه،
ڪٽڪ، ڪوٽ، ڪڙول ۾، توڪي ڪنهنجو توه،
انهن جو اندوه، جن ڪي جن نه ڪن ڪا!

اٺين رات

اٺينءَ تي اوٺي، ڏنئين سوچ سجاڳ ۾،
متان مڃين 'آمنا'، پنهورن پوٽي!
رڱج ريتي رت سان، قيدياڻي ڪوٺي،
جهونجهاريءَ جوٽي، چوٽي ڪندي سوپ تي

نائين رات

نائينءَ نهڪر ٿي چڪي، هاڻ نه ٿئي هاڪر،
ساگر صحرا ٿي سگهن، صحرا پڻ ساگر،
نر ناريون ٿين، ۽ ناريون بنجن نر،
گگن گاه ڦٽي پون، پهڻ ڪين پَر،
ڏڏي ڦاٽي ڌر مڃي مور نه ماروي

ڏهين رات

ڏهينءَ رات اهو ڏچو سوچيو ڏيهان ڏيه،
ڏاڍي جي ڏهڪار کان، دهڪي هرڪا ڏيه،
ڪرڻجي ڪوٽن ڪيا، چپر چيهون چيه،
سڪراتون ساڻيه، اڳ نه پوڳيون ايتريون.

يارهين رات

يارهين رات يڪا ويا، هلي هرجا هل،
ڏاڍي ڏنيي ماروي، ماڻڪ لال آمل،
کاڌا انهيءَ ڪوٽ تي، پورب، پچم بل،
هرڪو لاءِ عدل، ڪوڪاريو ريهون ڪري

ٻارهين رات

ٻارهينءَ رات ٻرڻ لڳا، مارو منجهه ملير،
بنجي لوح قلم چڪا، جيڪي حڪم همير،
جن جي من تي ماروي، تن جي ٿن تي تير،
زوري ظلم زنجير، جُوءِ سڄي جڪڙي ڇڏي

تيرهين رات

تيرهينءَ رات اڃا تڪا، پاپن جا پڙلاءِ،
تارن ۾ تنبڻ لڳا، تاتارين جا تاءِ،
پَو سنگهي ويا پونءِ ڪي، وهم وڌايا واءِ،
جن ڪي لوري لڄ جي، تن ڪي گهرا گهاءِ،
آمر جا انياءَ، پائر ۾ پڪڙي ويا.

چوڏهين رات

چوڏيهن رات اڃا چٽا، ظالم لاتا زور
پٽيو ڏندو وڌ ۾، چانگي چڙهي چور
جيڪو حق لاءِ ڪوڪندو کاتي ڪنڊيس ڪور
ڏهر ڏهر کي ڏور ويڌن وڌي ڪنڌ ۾.

پندرهن رات

پندرهن پٽن مٿان، اچي ڪڙڪيا پاپ،
پهري کي دهر و ڪيو آمر سوچي آپ،
ڏهرن تي ڏڪڻي مڙهي، ڪنڌن اُتي ڪاپ،
چن چن مٿان چاپ، هميرائي حڪم جي.

سورهين رات

سورهين تي سنڌو سڄي، ٿي وئي سور ٿي سور
وانگين کي ونڱي ويا، پهريان پويان پور
ڪوئن ۾ قابو ستي، منهن ۾ مذڪور
چادر چيهڙيون، ادي چوڊيواري چور
مُهڻن ۾ مجبور مٿن هوندي ماروي

سترهين رات

سترهين رات ستيءَ اتي، سوچيا جوڌن سنگ،
سُڪڙجي ويا سورما، يا اُڪڙجي ويا انگ؟
پڪڙجي پڌرا پيا، جڪڙجي ويا جهنگ؟
سهڪي يا ساڻا ٿيا، ڏه ڏه ڪائي ڏنگ؟
نامين پنهنجا ننگ، ڪانڌر ٿي ڪارا ڪيا.

ارڙهين رات

ارڙهين رات اروڙ ڏيڪاري اهڙي ڏنس،
هاڪ وري پيو هاڪڙو گرجي گاج گروڙ
وڌي کائر کوهه ڪا، جهنگن منجهه جهنجوڙ
ڪاڻي قوم ڪروڙ ڪاڻي آمر ايڪڙو

اڻويهين رات

اڻويهينءَ احساس ۾ ڪا آس وٽس آئي،
اوندا هي انڌير ۾ ٿي سورج سهائي،
قيدر پڇيس ڪير تون؟ آڪيس ”آجائي“
”جيئڙ ٿورا ڏينهن ٿا، بهگڙ ٻڌ ٻائي،
ڪنڌ بنا ڪاڻي، آزادي ايندي نه آ“.

ويهين رات

ويهين تي وينگس ڏٺو پنهنجو خاص خمير،
پاڻي سنڌوءَ سير جو مٽي ماڳ ملير،
ستر صحرائي سندس، آدم عزم امير،
زنگيو آهي زنجير، ناهي زنگ ضمير ڪي.

ايڪيهين رات

عمر ايڪيهين، آڪايس راڪن هٿان،
ڀونءِ ڀر تي بيسود ٿي، بيزوري بيهين،
ڪهڙو پهتئي ڪڙم مان، ڪيڏو ٿي ڪيهين،
پڪا سڀ پينهن، ميدو ڪندس ماروي

ٻاويهي رات

ٻاويهي پڙڪي منڌ ٻڌايس منڌ جون.
پتو پوندءِ پاپ پو پونءِ جڏهن پڙڪي.
قهر ٿي تنهنجي ڪوٽ تي. وڃ اجهو ڪڙڪي.
لڱ وڃن لڙڪي. سڱ نه چنبا سومرا.

ٽيويهي رات

ٽيويهي ٽهڪي. ٽڏي حاڪم مڪي ٽوڪ.
ٻيڙيون. ٽٽڪا. ناسيون. منهنجي نب جي نوڪ.
هيسيا هڪڙي حڪم سان. لکين ٿري لوڪ.
راجا ڪهڙي روڪ. جيڪي سوچي سو ڪري

چوويهي رات

چوويهي پنهجي چڪو آمر جو اعلان.
مور نه پسي ماروي وري ٿر جو ٿان.
ڪسڻ گهرجي ڪوٽ ۾. فيصلو فرمان.
ديس سڄو دهمان. ڏينه سڄو ڏهڪي ويو.

پنجويهي رات

پنجويهي پهنوار وٽ. پهتا ڪي پهنوار.
مجبورن مجبورين. اوريون منجهه آجهار.
اميدون. انصاف ٻئي. رنا زارو زار.
ڏاڍا ۽ ڏهڪار پهرن تي پورا رهيا.

ڇهويهين رات

ڇويهين 'ڇوڇا' پڇيو سوچ ڀرئي سنسار
ايڏي انڌ انڌير تي، چوڌاري ويچار
پڇم پاڻ پڇاڙيو پورب ڏانهن پڪار
انساني آڌار چوڏرڻو چيخون اُٿيون.

ستاويهين رات

ستاويهين سرت سان، سندرو ٻڌو ست،
ڇمڪڻ چيتي ۾ لڳس، تاريخن جا تت،
سوريءَ کات، صليب سان، سچن جي سنگت،
"جيئڻ ٿورا ڏينهن ٿا، غار نه ٿئي غيرت"،
جڳن جي جيوت، 'موتو' موت منجهان ملي.

اناويهين رات

اناويهين انسٽا، باقي کين بچيا،
هيڏان همت هوش ۽، هوڏان هوڏ هچا،
سوري سورهي ست کي، ڏيندا ڏيهه-ڏچا،
جيڪي سون سچا، گچا ٿيندا کين کي.

اُٺيهين رات

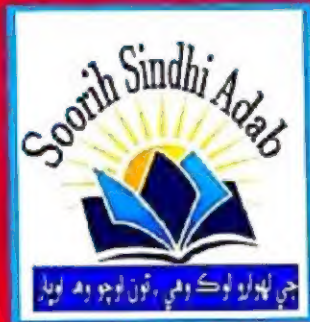
اُٺيهين اڌ رات، انڌارو انڌير،
موت متي ماحول ۾، جيوت پاتي جهات،
مارڻ آيو موت ڀر، ملي ويس مات،
جيتر جر ٿر تات، تيتر بات بچي وئي.

ٽيهين رات

ٽيهين ٿر جي ٿاڳ، پهتي خاڪ خمير ڏي
سورهياڻي سرهاڻ جي، هوائن ۾ هاڪ،
سٽي تنهنجي ست جي، ڌرتيءَ مٿان ڌاڪ،
وڪ وڪ وايون واڳ، لک لک منڌ مبارڪون!

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

نالو : صاحب خان ميراڻي

ولد : بهادر علي

ادبي نالو : سورھ ميراڻي

جنم : 08.04.1975

جنم هنڌ : ڳوٺ ڪپڙو، تعلقو

رتوديرو، ضلعو لاڙڪاڻو.

حال ائڊريس : غريب آباد محلہ

نئون ديرو، تعلقو رتوديرو.

تعليم : M.A سنڌي

ڪرت : اسسٽنٽ سب انسپيڪٽر آف سنڌ پوليس

اڻ ڇپيل ڪتاب

ڌرتيءَ جا رکوالا (ٻارن لاءِ ناول) 1990 ع

سائرسهس گجن (شاعري) 2021 ع

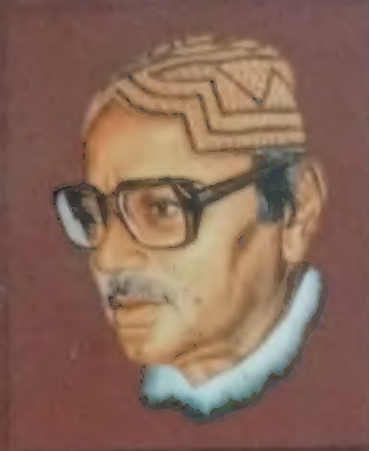
برھ منجهارا بوند (شاعري) 2022 ع

صاحب ديوان سنڌي شاعر (تحقيق) اڻ مڪمل

موبائل نمبر : 3919786 – 0344

3404488 – 0300

اي ميل : sahibkhanmirani0@gmail.com

استاد بخاريء سنڌ جي وڪريل سونهن ۽ ثقافت کي سموهي
سڻن جو روپ ڏنو. ان ڪري ئي استاد جي شاعريءَ ۾
برسات جي پهرين ڦڙين تي اُٿندڙ ڪچي ۽ ڪاڇي جي
مٽيءَ جو هڳاءُ آهي!

سندس شاعريءَ جي البم ۾ ڊين سان ڍڪيل پيچري کان
وٺي، آڪن جي ڦلڙين، ڪنول جي گلن، درياھ جي لڙئي
پاڻيءَ ۾ ترندڙ پيڙين جي اڇن سڙهن کي ڇهندڙ چنڊ جون
تصويرون آهن، جن ۾ پورهيت جي پگهر ۽ محبوب جي
مُرڪ جي مهڪار مل آهي.

استاد بخاريءَ شاعريءَ جي گج تي وڏيءَ محبت، محنت ۽
ڏاڻو سان آجھل احساس، اُمنگ، موسيقيءَ ۽ اميد جا شيشا
ٽاڪيا آهن، جن ۾ هر پڙهندڙ پنهنجو پاڻ کي پڙهي ۽
پنهنجون سوين تصويرون ڏسي سگهي ٿو. سندس شاعري،
سنڌ جي تهذيب، ثقافت جو آئينو ۽ سنڌي لفظن جي ڪاڻ
آهي. سندس هر لفظ ۽ خيال، احساس جي تارن کي ڇهندڙ
جهرڻ وانگر شفاف، سولو سؤڌو ۽ فطري نظارن وانگر
وڻندڙ آهي. هن جي شاعريءَ جي جڙ زمين ۾ آهي، پر ان
جي پاڪر ۾ آسمان به اچي ٿو وڃي.

علي دوست عاجز